

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S., PRAHA
BUDŮVKA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM PRÁVNÍM ŘÍZENÍ

Autor práce: Miroslava Pivrcová
Studijní obor: Bezpečnostní právní ochrana veřejného správy
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.
Katedra: Právní obor a bezpečnostních studií

2011

Prohlá-uji, že jsem bakalá skou práci vypracovala samostatn ě s využitím uvedených pramen ů a literatury v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovn ě Vysoké školy evropských a regionálních studií v ěeských Bud ějovicích a zp ěístupn ěna v souladu s § 47b zákona ě. 111/1998 Sb. v platném zn ění.

í í í í í í í í í í í í í í í í í í í ..

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Romanovi Svatošovi, Ph.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

PIVRNCOVÁ, M., *Dokazování v trestním řízení*: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 60 s.
Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Svato-Roman, Ph.D.

Klí ová slova: Dokazování, Dkaz, Trestní řízení, Trestní řád, Orgány jiné v trestním řízení

Tématem této práce je š Dokazování v trestním řízení. Tato práce zahrnuje historii dokazování, objasn ní základních pojm , vysv tlení procesu dokazování v jednotlivých fázích trestního řízení, souhrn jednotlivých d kazních prost edk a p ehled zvlá-tních zp sob dokazování a to v-e na základ trestního řádu, kde je postup orgán inných v trestním řízení zakotven. Práce poukazuje na skute nost, že celý proces dokazování v rámci trestního řízení je jeho podstatnou a nezastupitelnou sou ástí, na jeho konci pak nastává proces rozhodovací, ve kterém se rozhoduje o tak závaflné v ci jako je zásah do ob anských práv a svobod tím nejzávafln j-ím zp sobem.

Abstract

PIVRNCOVÁ, M., *Argumentation in the penal proceedings* : Bachelor thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 60 p.
Supervisor: JUDr. Svato-Roman, Ph.D.

Key words: Argumentation, Proof, Criminal procedure, penal proceeding, Persons involved in criminal proceedings

The topic of this work is „Argumentation in the penal proceedings“. This work includes the history of argumentation, definition of the basic conceptions, explanation of argumentation in the particular phases of the panel proceeding, summary of the proper evidence and the overview of unique argumentation methods. All of the above mentioned is based on the code of criminal procedure where the penal proceeding units and their procedures are embedded. The work refers to the fact that the whole process of argumentation and proof in the penal proceeding is important and irreplaceable as in the end decision is taken which can result in the interference to one's civil rights and freedom in a crucial way.

OBSAH

ÚVODÍ	8
1.CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2.HISTORIE DOKAZOVÁNÍ	10
3.OBECNĚ O DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	14
3.1.PRAVDA A JEJÍ ZJIŠŤOVÁNÍ.....	14
4.POJEM, ÚČEL A ZÁKLADNÍ POJMY DOKAZOVÁNÍ	16
4.1.POJEM DOKAZOVÁNÍ.....	16
4.2.VÝZNAM DOKAZOVÁNÍ.....	16
4.3.PŘEDMĚT DOKAZOVÁNÍ.....	16
4.4.DOKAZNÍ PROSTŘEDKÉ.....	17
4.5.DOKAZ.....	18
4.6.PRAMEN DOKAZU	18
4.7.SUBJEKTY DOKAZOVÁNÍ.....	19
4.8.DOKAZNÍ PRÁVO	19
5.ROZDĚLENÍ DOKAZU	20
6.ZÁKLADNÍ ZÁSADY DOKAZOVÁNÍ	22
6.1.ZÁSADA PRESUMPCE NEVINY	22
6.2.ZÁSADA VYHLEDÁVACÍ.....	23
6.3.ZÁSADA MATERIÁLNÍ PRAVDY	24
6.4.ZÁSADA VOLNÉHO HODNOCENÍ DOKAZU	25
6.5.ZÁSADA ÚSTNOSTI.....	26
6.6.ZÁSADA BEZPROSTĚDNOSTI.....	27
7.PŘEBĚH DOKAZOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH STÁDIÍCH TRESTNÍHO ŘÍZENÍ	29
7.1.DOKAZOVÁNÍ VE FÁZI PROVĚŘOVÁNÍ.....	30
7.2.DOKAZOVÁNÍ VE FÁZI VYŠETŘOVÁNÍ.....	31
7.3.DOKAZOVÁNÍ VE ZKRÁCENÉM PRÁVNĚM ŘÍZENÍ.....	33
7.4.DOKAZOVÁNÍ PŘI PŘEDBĚHÉM PROJEDNÁNÍ OBŤALOBY	33
7.5.DOKAZOVÁNÍ V HLAVNÍM LÍČENÍ.....	33

7.6.DOKAZOVÁNÍ V ODVOLACÍM ÍZENÍ.....	37
7.7.DOKAZOVÁNÍ VE VYKONÁVACÍM ÍZENÍ.....	37
8.JEDNOTLIVÉ D KAZNÍ PROST EDKY.....	38
8.1.VÝPOV OBVIN NÉHO.....	38
8.1.1.Provád ní výsledku obvin ného.....	40
8.2.VÝPOV SV DKA.....	42
8.3.ZNALEC A ZNALECKÝ POSUDEK	46
8.4.D KAZ V CNÝ A LISTINNÝ.....	47
8.4.1.V cné d kazý	47
8.4.2.Listiny	47
8.5.OHLEDÁNÍ OSOB A V CÍ.....	48
8.5.1.Ohledání osoby.....	Chyba! Zálolka není definována.
8.5.2.Ohledání v ci.....	50
9.ZVLÁTM NÍ ZP SOBY DOKAZOVÁNÍ.....	52
9.1.KONFRONTACE.....	52
9.2.REKOGNICE.....	54
9.3.VY TM ET OVACÍ POKUS	55
9.4.REKONSTRUKCE.....	56
9.5.PROV RKA NA MÍST	57
ZÁV R.....	58
SEZNAM POUÍTÉ LITERATURY	59
SEZNAM ZKRATEK.....	62

ÚVOD

Trestní právo procesní je odvozeným právem, které upravuje trestní řízení, jímž se rozumí zákonem stanovený postup orgánů v trestním řízení i dalších subjektů účastnících na trestním řízení, jehož cílem je zjištění trestného činu a jeho pachatele, vynesení spravedlivého rozhodnutí o vině, trestu a ochranném opatření, případně o nároku poškozeného na náhradu škody, jakož i výkon těchto rozhodnutí (trestní řízení v širším slova smyslu). Trestní právo procesní je součástí tzv. veřejného práva, jeho normy mají závazující povahu (*ius cogens*).

Základem trestního práva procesního je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen TR).

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala „Dokazování v trestním řízení“. Toto téma jsem si vybrala z několika důvodů. Především je to mým zájmem o trestní právo jako takové. Dalším důvodem je samotný institut dokazování, kdy se o dokazování (zejména jeho střední části v hlavním líčení) mnohdy hovoří jako o nejvýznamnější části celého trestního práva procesního.

Dokazováním v českém trestním právu procesním rozumíme zákonem upravený postup orgánů v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit tímto orgánům poznání skutečností relevantních pro rozhodnutí, tedy vyhledat důkazy o nich, získané poznatky procesně zajistit formou požadovanou zákonem a zhodnotit. Dle platné právní úpravy je dokazování upraveno v ustanoveních § 89 až 118 TR a dále v § 2 TR o základních zásadách trestního řízení. Celou řadu ustanovení majících vztah k dokazování však najdeme i na jiných místech trestního řádu.

Problematika právní úpravy dokazování je velmi široká, proto se nebudu zabývat všemi jejími oblastmi. Především se pokusím vystihnout historii dokazování v trestním řízení. Dále vymezit pojem, úroveň a základní pojmy této oblasti, mezi nimiž mě bude přidat samotný pojem dokazování, dále důkaz, důkazní prostředek a pramen důkazu. Dále bych se chtěla zabývat rozdělením důkazů v rámci trestního řízení. Nebude chybět ani stručný popis základních zásad, které se uplatňují při dokazování. Významnou kapitolu této práce bude tvořit popis průběhu dokazování v jednotlivých stádiích trestního řízení. Nejrozsáhlejší kapitolou budou tvořit významné aspekty při používání jednotlivých důkazních prostředků. Poslední kapitolou bude tvořit stručný souhrn zvláštních způsobů dokazování.

1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je ukázat na skutečnost, že celý proces dokazování v rámci trestního řízení je jeho podstatnou a nezastupitelnou součástí, na jehož konci pak nastává proces rozhodovací, ve kterém se rozhoduje o tak závažné věci jako je zásah do občanských práv a svobod tím nejzávažnějším způsobem.

Je zcela zřejmé, že téma této bakalářské práce je velmi rozsáhlé, a proto mým cílem není postihnout celý institut dokazování do hloubky ve všech směrech, ale budu se snažit popsat a vystihnout základní a nejvýznamnější aspekty tohoto tématu.

Ve své práci budu vycházet ze současného právního stavu. Hlavní metodou použitou při zpracování této práce je pak analýza tohoto stavu, jeho zhodnocení a upozornění na nedostatky, které z ní vyplývají.

2. HISTORIE DOKAZOVÁNÍ

Akoliv p edm tem této práce je p eváfn rozbór a popis sou asné podoby dokazování v trestním ízení, cht la bych zmínit stru ný p ehled historického vývoje právních úprav dokazování v eských zemích, v etn jednotlivých d kazních prost edk .

Máme-li se zabývat historickým vývojem dokazování, m fme zaznamenat *nejstar-í oby ejové ády* Slovan na na-em území ve 4. afl 8. Století. Protofe z té doby nemáme k dispozici spolehlivé historické prameny, je na-e znalost tehdej-ích právních zvyklostí velmi nedokonalá. P i dokazování byly u nás v té dob na šsoudechõ k rozli-ení pravdy a lfi, viny i nevinu praktikovány podle dostupných pramen zejména n které procedury spadající do kategorie *ordál* , nap . ordál losem nebo soubojem, p i nichfl rozhodující úlohu m li kn flí.¹

Charakteristickými rysy eského procesu v dob p edhusitské byly *ve ejnost* (proces se p vodn konal na shromáfd ní -lechty), *ústnost* (vyplývající z toho, fe se proces opíral o nepsané oby ejové právo, p i emfl nebyla v bec p íjímána písemná sv dectví, ledafe -lo o sv dectví osob zem elých a *d kazní ízení ordálové*. ízení ordálové (boffí soudy, *judicium dei*) p evládalo v dokazování afl do konce 14. století. *Ordálem* se nazývá iracionální d kaz, kterým strany za vyuffití p írodních sil i s odvoláním na nadp irozené mocnosti, v dob k es anské na boha, dokazovaly pravdivost tvrzení.²

Ordál (z n meckého Urteil) bylo n kolik druh , nap .:

a, *ordál vody*- spo ívající ve spou-t ní svázané osoby (obvin ného) do vody, která jej bu p ijme (potopí se) nebo nep ijme (z stane na povrchu),

b, *ordál fhavého fleleza*- obvin ný musel p ejít bosou nohou po dvanácti rozflhavených radlicích, pop . p ísahat s prsty p iti-t nými na rozflhavené flelezo,

c, *ordál soudního souboje* ó spo ívající v souboji zpravidla vraha s p íbuznými ob ti podle p esných pravidel (vyvinul se z krevní msty)

¹ VAN EK, V. *D jiny státu a práva v eskoslovensku do roku 1945*. Praha: Orbis, 1970. 39 s.

² MALÝ, K. a kol. *D jiny eského a eskoslovenského práva do roku 1945*. Praha : Linde a.s., 1997. 97 s. ISBN 80-7201-433-1.

d, *ordálová p ísaha* ó obvin ný (nap . ze znásiln ní) se mohl o ístit p ísahou, kterou s ním museli podstoupit spolu ísefníci í o ístníci (obsahem bylo prohlá-ení, že in obvin ný nespáchal)³

Ordály byly jífl v 12. A 13. Století kritizovány z dvodu diskreditace církve a svého pohanského pvodu, a proto se kn ílí na základ opat ení biskupa Arno-ta z Pardubic p estali od roku 1343 ordál ú astnit a ty postupn vymizely jako soudní d kazy.

Na tento proces navázalo pak trestní ízení v *dob stavovské*, které se u m stských soud za alo, zejména pokud jde o d kazní ízení, odd lovat od procesu civilního. Nap íklad u soud m stských bylo p ípu-t no uftít mu ení-*tortury*, která byla charakteristickým rysem st edov kého trestního ízení, zatímco v ízení na soudu zemském, jeff m lo obflalovací charakter, se uftít *tortury* jako d kazního prost edku nep ípu-t lo. Obecn lze konstatovat, že *tortura* nebyla aplikována na lechtice s výjimkou delikt politických, nap . uráfky panovníka, í zrady, kdy o tom navíc musel rozhodnout panovník.⁴

Tortura byla typickým druhem dokazování ve feudálním procesu, p í kterém bylo za pouftít fyzického násilí vymáháno p iznání obvin ného. Doznání dosaflené mu ením nahrazovalo jiné d kazy, zejména sv dectví. Druhy *tortury* nebyly upraveny jednotn do roku 1768 a jejich stanovení a uftít záleffelo na rozhodnutí m stských soudc . Doznání na mu idlech byla doslovn zapisována zvlá-tními krevními písá í do *smolných (erných) knih*.⁵ Výpov na mu idlech byla považována za rozhodující d kaz (*koruna d kaz*).

Dobové právnícké hodnocení *tortury* vystihuje varování Pavla K es ana (Kristiana) z Koldína pro soudce jí ukládající v zákoníku m stského práva: „Nebo jakff mu ením a trápením ne vfdycky se má v íti: takff také ne vfdycky nev íti. Právo zajisté útrpné jest nejistá, nebezpe ná, kteráffto pravdu astokráte zklamává.“⁶

³MALÝ, K. a kol. *D jiny eského a eskoslovenského práva do roku 1945*. Praha: Linde, a.s., 1997. 98-99 s. ISBN 80-7201-433-1.

⁴VAN EK, V. *D jiny státu a práva v eskoslovensku do roku 1945*. Praha : Orbis 1970. 217s.

⁵MALÝ, K. *eské právo v minulosti*. Praha : Orac, s.r.o., 1995, 63 s. ISBN 80-85903-01-6.

⁶Citováno podle MALÝ, K. *eské právo v minulosti*. Praha : Orac, s.r.o., 1995, 63 s. ISBN 80-85903-01-6.

S nástupem feudálního absolutismu v době poblohorské došlo postupně k nahrazení obřadového ústního procesu *písemným a neveřejným* (tajným) řízením založeným na zásadách římsko-kanonických. Dokazování bylo založeno na písenných důkazech podle zásady: „co není v aktech, není na světě“ („*quo non est in actis, non est in mundo*“) a především na tortuře, která byla v této době používána v největším rozsahu.

Pravidla inkvizčního procesu (výřetového) procesu pro všechny země české koruny zavedl trestní zákoník Josefa I. z roku 1707 *Constitutio Criminalis Josephina*, přičemž však nebyl výlučný, nebo ponechal v platnosti starší právní normy v Obnoveném řízení zemském a v Koldínov zákoníku, včetně prvku obřadového procesu v trestním řízení soukromobřadním. *Formální důkazní teorie*, která se postupně v trestním procesu prosazovala, zůstala pak v *Constitutio Criminalis Theresiana* z roku 1768. Ve které tíha dokazování byla přenesena na obřadovaného, nebo se vycházelo z presumpce viny, pokud vadil obřadovaný byl považován za vinného do té doby, než se mu podařilo prokázat nevinu. Tortura (právo útrpné) byla v *Theresian* velmi přesně upravena, její stupně, technické podmínky i doba, po kterou směla být v obřadovanému použita, byly detailně popsány, včetně obrazových příloh. Mučení však bylo přípustné jifi jen u těch zločinů, které byly trestány smrti. Jifi v době vydání *Theresiany* byla tortura považována za přefekt a největším rozhodnutím z roku 1776 bylo její další používání zakázáno.⁷

Inkvizční proces byl nahrazen afi novým trestním procesním řádem z roku 1850 vydaným v návaznosti na revoluční léta 1848 afi 1849, jehož základními rysy byla zásada volného hodnocení důkazů, ústnost, veřejnost, zásada obřadovací a porotní soudy. Tyto zásady však byly s opoetným nástupem absolutizmu postupně omezovány a tento vývoj byl dovršen dalším procesním řádem z roku 1853, který se plně vrátil k zásadám inkvizčního procesu. Vyvrcholením následujících liberalizačních snah byl afi *Glaser v trestní řád z roku 1873* (č. 119/1873 ř.z.), který byl opět postaven na zásadách procesního řádu z roku 1850, tedy zásadách ústnosti, bezprostřednosti a veřejnosti, volného hodnocení důkazů, které dále rozvedl a zdokonalil, a na porotních soudech.

⁷ MALÝ K.: *české právo v minulosti*. Orac, Praha, 1995, kapitola 4, str. 161. ISBN 80-85903-01-6.

Trestní řád z roku 1873 platil na území české republiky ve znění změn a doplňcích až do roku 1950, kdy byl vydán nový zákon 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním, který, pokud jde o dokazování, v zásadních směrech převzal předchozí legislativu v podobě státní podoby. Přes poměrně dobrou úpravu dokazování docházelo v praxi orgány jiných v trestním řízení k porušení zákonnosti trestního řízení pod vlivem tzv. trestního přístupu, kdy bylo i za pomoci mučení vynucováno doznání obviněného a trestní právo bylo vyvoláváno k represivnímu potlačování „nepřátel socialistického zřízení“.

Tato zloinečná praxe navazující na přeceňování doznání zejména v politických procesech a nedostatek záruk pro zajištění vedení řádného zákonného procesu pak uvedla k přijetí nového *trestního řádu* (zákon 64/1956 Sb.), který vytvořil v podstatě již dosavadní podobu trestního řízení. Tento trestní řád však neměl dlouhého trvání a byl nahrazen dosud platným, byť mnohokrát novelizovaným, zákonem 141/1961 Sb., o *trestním řízení soudním (trestní řád)*. S účinností novely trestního řádu 265/2001 byl ovšem učiněn zásadní průlom, jenž má svůj podklad v *prosení trestního dokazování z právního řízení před soudem a ve svých dledech rozhodnutí v tomto směru ovlivňuje procesní hodnotu dle kaz*.⁸

⁸ ČÍSAKOVÁ, D., FENYK, J., a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha ASPI 2008. s. 421. ISBN 978-80-7357-348-5.

3. OBECNĚ O DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ÍZENÍ

Dokazování tvoří nezastupitelnou součást trestního řízení (jako ostatní každého právního řízení). Je zvláštní formou poznání výše a objektivní reality.

Podstatou trestního řízení je určitý skutek. Hlavním úkolem trestního řízení je zjistit zda tento se skutek stal, zda je trestným činem a kdo je jeho pachatelem. Je třeba také zjistit okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání. Jde vždy o skutek, který se sběhl v minulosti a který orgány činné v trestním řízení, jimž přísluší jej zjistit a o něm rozhodnout, samy nepozorovaly. Orgány činné v trestním řízení mohou tedy skutek poznat jen tak, než si ho zrekonstruují. Činí tak zvláštním postupem, upraveným trestním řádem (zejména hlava V.T.), který se nazývá dokazování.

Na tom do jaké míry úplně a v rámci se podaří skutek zrekonstruovat, závisí zejména materiální pravdy a správnost rozhodnutí. Výsledek dokazování rozhoduje tedy o výsledku procesu, správnosti, spravedlnosti a přesvědčivosti rozhodnutí, a tím i o jeho výchovném účinku.⁹

3.1. Pravda a její zjištění

Úkolem celého trestního řízení je nalézt pravdu o skutku, ohledně kterého se trestní řízení vede, a naplnit tak účel trestního řádu, kterým je náležitě zjištění všech trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů. Dále je úkolem i upevnění zákonnosti, předcházení a zamezení trestné činnosti a výchova občanů v duchu předstředního zachování zákonů a pravidel občanského soužití a trestního plnění povinností ke státu a společnosti.

Pro spravedlivé a zákonné rozhodnutí o vině a nevině obžalovaného musí být úplně a hodnověrně zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou žádné pochybnosti. Naše soudní právní úprava nezná zásadu tzv. formální pravdy, která umožní uje soudu spokojit se s rozhodnutím s takovým skutkovým stavem, který strany společně souhlasně uznají za prokázaný (výjimkou je § 314 odst.2 TŘ a možnost rozhodnutí o upuštění od dokazování těchto skutečností, které byly státním zástupcem a obviněným

⁹ CÍSAŘOVÁ D., a kol., *Trestní právo procesní I. doplněný dotisk*, Linde Praha a.s. 2001. 245 s. ISBN-80-7201-26-1.

ozna eny za nesporné a s ohledem na ostatní zji-t né skute nosti není závaflného d vodou o t chto prohlá-eních pochybovat). Na-e orgány inné v trestním ízení oproti tomu opírat svá rozhodnutí jen o okolnosti zji-t né ve shod se skute ností tak, aby byl skutek vfdy v nezbytném rozsahu objasn n.

Novelou trestního ádu zákonem . 292/1993 Sb. byla v § 2 odst. 5 T dosavadní zásada objektivní pravdy nahrazena zásadou zji-t ní skutkového stavu v ci, o n mfl nejsou d vodné pochybnosti. Hlavním d sledkem novelizace je to, fle od 1. 1. 1994 nemají orgány inné v trestním ízení povinnost objas ovat skute ný stav v ci a p i svém rozhodování z n j vycházet, nýbrfl jsou povinny pouze p ezkoumat „v-echny okolnosti p ípadu“. Je pot eba se koncentrovat pouze na otázky podstatné a zásadní. Ú elem je, aby se orgány inné v trestním ízení zbyte n nerozptylovaly skute nostmi pro dané konkrétní rozhodnutí nepodstatnými.¹⁰

¹⁰ FRYTÁK M., PROUZA D., VAN EK P., ZAJÍ KOVA E. *Trestní právo hmotné a procesní*. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. 2008. ISBN 978-80-86708-51-5.

4. POJEM, ÚČEL A ZÁKLADNÍ POJMY DOKAZOVÁNÍ

4.1. Pojem dokazování

Dokazováním v trestním právu procesním rozumíme zákonem upravený postup orgánů jiných v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit tímto orgánům poznání skutečností důležitých pro rozhodnutí, tedy vyhledat důkazy o nich, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit.

4.2. Význam dokazování

Spolu s tím, že jde o jedinou cestu, kterou si orgány jiné v trestním řízení mohou a musí obstarat skutkový podklad pro své rozhodnutí, připadá pro jiný postup. Předmětem posuzování v trestním řízení jsou totiž takové události vzniklé skutečně a jiné právně významnou skutečností, které se staly v minulosti a které orgány jiné v trestním řízení, je-li o nich mají rozhodovat, osobně nepozorovaly ani se jich nezúčastnily (a pozorovat nebo účastnit se nemohly, protože pak by byly z důvodu podjatosti vyloučeny z možností jejich nestranného posouzení).

Vzhledem k tomu se s posuzovanými skutečnostmi mohou seznámit jen nepřímo tím, že si jejich průběh rekonstruují pomocí zprostředkujících skutečností, jimiž jsou právě důkazy.¹¹

4.3. Předmět dokazování

je v trestním řádu vymezen v § 89 odst. 1 TŘ, který stanoví, že v trestním stíhání je v nezbytném rozsahu třeba dokazovat zejména:

- zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin
- zda tento skutek spáchal obviněný
- podstatné okolnosti mající vliv na posouzení nebezpečnosti činu
- podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele

¹¹ TRÁMAL P., KRÁL, V., BAXA, J., PŮRY F., *Trestní řád Komentář I. díl. 4. vydání*. Praha : C.H.Beck 2002. 564 s. ISBN 80-7179-634-4.

- podstatné okolnosti umožňující stanovení následku a výše trestu z povahy zločinu
- okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání

Jak vyplývá ze slova zejména, jde pouze o demonstrativní výčet. Předmětem dokazování je v každé věci individuální a v každém jednotlivém případě vyvstane jiný okruh okolností, které je třeba dokazovat. Přesto trestní řád vymezuje určitě obecné okolnosti, které je třeba objasnit v podstatě v každé trestní věci. Jedná se o:

- *okolnosti dle potřeb pro rozhodnutí ve věci samé* (jsou významné z hlediska hmotného práva) a okolnosti tvořící znaky trestného činu, okolnosti nasvědčující nebo vyvracející, že pachatelem dokazovaného skutku je obviněný, dle vody vylučující trestnost, okolnosti dle potřeb pro uložení určitého opatření obviněnému (trestu, ochranného opatření, náhrady škody)
- *okolnosti dle potřeb pro postup trestního řízení* a okolnosti odvodující od odpovědnosti hlavního líčení, přerušení trestního stíhání, zprohnutí povinnosti svědčit atd.
- *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání* a okolnosti dle potřeb pro rozhodnutí o uplatnění nároku na náhradu škody.

4.4. Dle kazní prost edek

Prost edek, který je používán orgánem činným v trestním řízení při dokazování k poznání skutečnosti, která je předmětem dle kazu se nazývá dle kazní prost edek.

Jednotlivé dle kazní prost edky jsou popsány v § 89 odst. 2 TŘ a trestní řád obsahuje ustanovení o jednotlivých dle kazních prost edcích v hlavě páté (§ 89 afl § 118).

Je jím ohledání osoby nebo věci (§ 113, § 114 odst. 1), při kterém tento orgán poznává skutečnost pomocí pozorování a vytváří tak pomocí poznatky o smyslu pozorovatelných vlastností ohledávané osoby nebo věci.

Dále je jím výslech osob (obviněného, svědka, znalce), které mohou podat zprávu o skutečnosti, která je předmětem dle kazu.

Důkazním prostředkem v procesním smyslu je tedy vlastní procesníinnost orgánuinného v trestním řízení, která slouží podle trestního řádu k poznávání skute ností.¹²

4.5. Důkaz

Přímé poznatky, které orgán získá nebo může získat svou inností při procesním dokazování, nazýváme procesním důkazem. Jedná se o výsledné informace získané provedením ohledání, obsah výpovědi slyšené osoby, obsah listin a jiných písemných projevů, jakož i obsah zpráv zachycených jinak než písemně. Mezi důkazním prostředkem a důkazem je tedy rozdíl formy a obsahu. Důkazní prostředky jsou formou procesního poznávání. Takto získané výsledky jsou obsahem tohoto poznávání. Mezi formou a obsahem je úzká souvislost, ale nejedná se o výrazy totožné.¹³

Důkazem v procesním smyslu je výsledek dokazování i tehdy, jestliže orgán provádějící dokazování porušil při jeho získání způsob stanovený zákonem (tzv. nezákonný důkaz). Důsledkem toho může být, že takový důkaz nebude možno v trestním řízení použít.¹⁴

4.6. Pramen důkazu

Pramenem důkazu jsou nositelé informace, z nichž se čerpá poznatek, který je předmětem dokazování. Prameny důkazů jsou buď osoby nebo věci a podle tohoto hlediska lze důkazní prostředky rozdělit na osobní (výslech obviněného, svědek, znalec, ohledání osoby) a věcné (ohledávané věci, listiny). Význam tohoto dělení je však sporný.¹⁵

¹² TRÁMAL P., KRÁL V., BAXA J., PŮRY F., *Trestní řád Komentář*, 2. vydání 1997, C.H.Beck, 433 s. ISBN 80-7179-161-X.

¹³ FRYŠTÁK M., PROUZA D., VANĚK P., ZAJÍČKOVÁ E., *Trestní právo hmotné a procesní* Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s. 2008, ISBN 978-80-86708-51-5.

¹⁴ ALEXANDR NETT a kol., *Trestní právo procesní*, Masarykova univerzita Brno 1994, ISBN 80-210-1016-9.

¹⁵ TRÁMAL P., KRÁL V., BAXA J., PŮRY F., *Trestní řád Komentář*, 2. vydání 1997, C.H.Beck, 436 s. ISBN 80-7179-161-X.

4.7. Subjekty dokazování

Trestní řád nevymezuje výslovně subjekty dokazování, tedy osoby, které se účastní procesu dokazování a vykonávají na jeho příkaz a výsledky vliv svými úkony, kterými je zákon opravuje nebo zavazuje. Podle významu, jaký v rámci dokazování mají, lze za subjekty dokazování považovat:

- a) orgány jiné v trestním řízení, které rozhodují o podmínkách a rozsahu dokazování, důkazy vyhledávají, zajišťují, provádějí, prověřují a hodnotí,
- b) strany trestního řízení, které mohou důkaz poskytnout, navrhnout, vyhledat, předložit nebo i v řízení před soudem provést,
- c) ostatní osoby.¹⁶

4.8. Důkazní právo

Je souhrnem norem trestního práva procesního, které tento postup upravují. Od důkazního práva je třeba odlišovat teorii důkazů. Je součástí nauky trestního práva procesního. Zkoumá platné důkazní právo, jeho aplikaci v praxi a na podklad výsledků tohoto zkoumání činí návrhy na zdokonalení zákonné úpravy dokazování, i aplikaci norem důkazního práva v praxi.¹⁷

¹⁶ KRATOCHVÍL V., TRÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, 379 s.

¹⁷ ALEXANDER NETT a kolektiv, *Trestní právo procesní*, Masarykova univerzita Brno 1994, 98 s. ISBN 80-210-1016-9.

5. ROZDĚLENÍ DŮKAZŮ

Pramenem důkazů jsou buď osoby nebo věci. Podle toho lze důkazní prostředky rozdělit na osobní (výslech obviněného, svědek, znalec, ohledání osoby) a věcné (předměty ohledání, listiny).

Nauka třídí důkazy podle jejich určitých charakteristických znaků do několika skupin. Toto třídění usnadňuje tím, že vytyčuje rozdíly jednotlivých druhů důkazů, jejich rozbor a objasnění jejich povahy a významu. Dovoluje rovněž stanovit důležitější směrnice pro vyhledávání, provádění i hodnocení důkazů, pomáhá správně stanovit předmět a rozsah dokazování.

Důkazy lze třídit podle následujících kritérií:

a, podle vztahu k předmětu obvinění na usvědčující a ospravedlující

Usvědčující důkazy se prokazují okolnostmi, které svědčí proti obviněnému, ospravedlujícími pak okolnostmi, které svědčí v jeho prospěch. Některé důkazy (např. výpověď svědka) mohou obsahovat souasně jak údaje svědčící proti obviněnému, tak i údaje svědčící v jeho prospěch. V průběhu řízení se může ukázat, že důkaz považovaný původně za usvědčující je ve skutečnosti ospravedlující a naopak. Klasifikaci důkazů z tohoto hlediska je možno provést zpravidla až po závěrečném hodnocení všech důkazů. Úkolem orgánů činných v trestním řízení je objasnit se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti, které svědčí v jeho prospěch.

b, podle vztahu pramene zpráv o dokazované skutečnosti k této skutečnosti na původní a odvozené

Původní je důkaz, který se získává z bezprostředního pramene (výpověď svědka o skutečnostech, které osobně viděl, originál listiny), odvozené, který se nezískává z bezprostředního pramene (např. výpověď svědka, který reprodukuje jen to, co slyšel od jiného).

Orgány jiné v trestním řízení se musí snažit vyhledat především důkazy pro vodní (zásada bezprostřednosti). *Odvozený důkaz* obsahuje zpravidla méně informací než pro vodní. V činnosti orgánů trestního řízení se uplatňuje zásada priority důkazů pro vodních před odvozenými.

c, podle vztahu k dokazované skutečnosti na pro ímé a nep ímé

Pro ímý důkaz je ten, který přímo potvrzuje nebo vyvrací dokazovanou skutečnost.

Nep ímý důkaz je pak takový důkaz, který dokazuje skutečnost jinou, ale takovou, ze které je možno usuzovat, zda se stala či nestala skutečnost, o jejíž dokázání se jedná.

Trestní čin lze objasnit nep ímými důkazy stejně bezpečně jako důkazy pro ímými, ale dokazování nep ímými důkazy je obtížnější a lze jimi doplnit mezery, které tu po provedení pro ímých důkazů zůstaly.

6. ZÁKLADNÍ ZÁSADY DOKAZOVÁNÍ

Základní zásady trestního práva procesního lze definovat jako zpravidla v trestním řádu výslovně i mluvy vyjádřená, především ústavně podmíněná východiska tvorby, interpretace a aplikace systému trestně právních procesních norem.¹⁸

Trestní řád vyžaduje, aby při procesu dokazování byly stejně jako během celého trestního řízení dodržovány všechny základní zásady trestního řízení. Některé z těchto zásad se ovšem uplatňují nebo výrazněji projevují právě ve fázi dokazování a lze je tedy považovat za základní zásady dokazování.¹⁹

Tímto základními zásadami dokazování jsou:

1. zásada presumpce nevin
2. zásada vyhledávací
3. zásada materiální pravdy (zjištění skutkového stavu v cíli bez důvodných pochybností)
4. zásada volného hodnocení důkazů
5. zásada ústnosti
6. zásada bezprostřednosti
7. zásada přímosti (zdrženlivosti)

6.1. Zásada presumpce nevin

Zásada presumpce nevin určuje, že v trestním řízení je nutno obviněnému vinu dokázat. Trestní řád neukládá obviněnému povinnost dokazovat svou nevinu. Dokazovat nevinu je právem obviněného. Skutečnost, že obviněný nenabídl důkazy o své nevině nebo ji nedokázal, že odmítl vypovídat, že záměrně vypovídal nepravdu,

¹⁸ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TRÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání.* Praha : C. H. Beck, 2007, 107 s.

¹⁹ ALEXANDER NETT a kolektiv, *Trestní právo procesní*, Masarykova univerzita Brno 1994, 36 s. ISBN 80-210-1016-9.

popíral určitě skutečnosti nebo se snažil svést vyslyšající osobu na falešnou stopu, nelze považovat za důkaz jeho viny.²⁰

Zásada presumpce nevinny je v trestním řádu uvedena v § 2 odst. 2: *šDokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.š*

Zásada presumpce nevinny je také uvedena v Listině základních práv a svobod v čl. 40 odst. 2: *šKaždý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.š*

Dodržování této zásady požaduje také Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 6 odst. 2: *šKaždý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.š*

A uvádí ji také v čl. 14 odst. 2 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech: *šKaždý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje se za nevinného, dokud není zákonným postupem dokázána jeho vina.š*

Zásada presumpce nevinny vychází z tzv. předpokladu dobré pověsti (š*presumptio boni viriš*), dle kterého je nutno na každého člověka hledět jako na člověka obětavého, a to až do okamžiku, kdy mu je prokázán opak²¹.

6.2. Zásada vyhledávací

Jestliže cílem dokazování je zjistit objektivní pravdu, ukazuje zásada vyhledávací nejvhodnější cestu, jak se jí dopátrat. Pro důkazní řízení je výslovně stanovena ustanovením § 2 odst. 5 a platí pro všechny orgány činné v trestním řízení.

Zásada vyhledávací je v trestním řádu uvedena v § 2 odst. 5: *šOrgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav v věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezavazuje orgány činné v trestním řízení povinnosti prozkoumat všechny*

²⁰ANTONÍN R. FIEK a kol., *Trestní právo procesní*, Karolinum Praha 1996, ISBN-80-7184-207-9.

²¹MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TRÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 133.

podstatné okolnosti p ípadu. V p ípravném ízení orgány inné v trestním ízení objas ují zp sobem uvedeným v tomto zákon í bez návrhu stran stejn pe liv okolnosti sv d ící ve prosp ch obvin ného i v neprosp ch osoby, proti nífl se ízení vede . . . ð

Zásada vyhledávací je projevem ír-í zásady oficiality uvedené v § 2 odst. 4 trestního ádu: š Jestlifle tento zákon nestanoví n co jiného, postupují orgány inné v trestním ízení z ú ední povinnosti . . . ð

V souladu se zásadou oficiality a zásadou vyhledávací postupují tedy p i dokazování orgány inné v trestním ízení z ú ední povinnosti tak, fle z vlastní iniciativy vyhledávají a provád jí d kazy, které mohou p ísp t k objasn ní p edm tného skutku a to tak, fle ve v ci vystupují nestrann a usilují o objektivní poznání skute nosti.

Zásada vyhledávací je úzce spjata s poflavkem na objektivnost dokazování ze strany orgán ínných v trestním ízení, které musí dokazovat stejn pe liv skute nosti sv d ící ve prosp ch i v neprosp ch obvin ného. V p ípad soudu je toto pravidlo samoz ejmé, ale u policejního orgánu nebo státního zástupce m fle n kdy dojít k p evaze vyhledávání d kaz sv d ících v neprosp ch obvin ného. Takový p ístup ov-em není moflný, jelikofl zájmem státu není stíhat pachatele šza kafdou cenuð, ale stíhat pouze skute né pachatele trestných ín a to v souladu s dodrflním v-ech zásad spravedlivého trestního ízení.

6.3. Zásada materiální pravdy

Tato zásada bývá n kdy ozna ována jako zásada zji-t ní skutkového stavu bez d vodných pochybností. Materiální pravdou rozumíme poznatek, o n mfl orgán na základ podklad , které získal v ízení, je p esv d en, fle odpovídá realit . V ízení, které je ovládáno zásadou materiální pravdy, musí být zásadn p enecháno orgánu, zda a kdy u íní poznatek o skute nosti.²²

²² CÍSA OVÁ, D. *Novelizace a rekodifikace trestního ádu R a aktuální problémy teorie dokazování v trestním ízení. Trestní právo*, 2001, . 4, s. 3.

K podstatné novelizaci tohoto ustanovení došlo zákonem č. 265/2001 Sb., který v návaznosti na zásadní změny zásady vyhledávací, upravil zásadu materiální pravdy v § 2 odst. 5 v této první části v tom smyslu, že orgány jiné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za souhlasu stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav v věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v tom rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Touto formulací chtěl zákonodárce vzhledem k tomu, že se posiluje zejména v řízení před soudem postavení stran, vyjádřit skutečnost, že strany v řízení před soudem nejen navrhují, ale také předkládají důkazy, které zásadně provádějí.²³ Tato zásada konkretizuje jeden z cílů trestního řízení, neboť směřuje k nalezení pravdy o skutku, který je předmětem řízení a v němž je spatřován trestný čin.

6.4. Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů je v trestním řádu uvedena v § 2 odst. 6: *„Orgány jiné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.“*

Hodnocení důkazů je myšlenková činnost orgánů jiných v trestním řízení, kterou je provedeným důkazem popisována hodnota závažnosti pro rozhodnutí, hodnota jejich pravdivosti a věrohodnosti a hodnota zákonnosti. Přitom hrají důležitou roli také životní zkušenosti toho, kdo důkazy hodnotí a nutnost přihlídnout k okolnostem konkrétního případu.

Volné hodnocení důkazů znamená, že orgány jiné v trestním řízení nemají předem stanovenou, jaké množství důkazů je nezbytně nutné předložit, jakého druhu důkazního prostředku se má využít, jak se mají jednotlivé důkazy posuzovat. Měly by se při hodnocení důkazů opírat jen o ty důkazy, při jejichž provedení nedošlo k podstatnému porušení zákona, a byly provedeny před soudem.

Zásada volného hodnocení důkazů neznamená libovůli v jejich hodnocení. Vnitřní přesvědčení orgánů jiných v trestním řízení není náležitým neodpovědným a

²³ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TRÁMAL, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 149.

nekontrolovatelným, ale musí být vedeno p řsn logickým úsudkem vyplývajícím z pe livého, objektivního a v-estranného uvážení v-ech dostupných d kaz . V souladu s tím musí být poté v od vodn ní rozsudku vylofeno, které skute nosti vzal soud za prokázané a o které d kaz y op el svá skutková zji-t ní, jakými úvahami se ídil p i hodnocení provád ěných d kaz a pro nevyhov l návrh m na provedení dal-ích d kaz (§ 125 odst. 1 T , § 134 odst. 2 T)²⁴.

Hodnocení d kaz jedním orgánem inným v trestním ízení p itom není závazné pro jiný orgán inný v trestním ízení.

6.5. Zásada ústnosti

Zásada ústnosti je v trestním ádu uvedena v § 2 odst. 11: *šJednání p ed soudy je ústní; d kaz výpov ěmi sv dk , znalec a obvin ěného se provád ě zpravidla tak, fe se tyto osoby vyslychají.õ*

Tato zásada je uvedena také v Ústav v l. 96 odst. 2: *šJednání p ed soudem je ústní a ve ejné; výjimky stanoví zákon. Rozsudek se vyhla-uje vfdy ve ejn .õ*

A nazna uje ji v l. 6 odst. 3 písm.) d také Úmluva o ochran ě lidských práv a základních svobod: *šKaflý, kdo je obvin ěn z trestného ínu má tato minimální práva . . . vyslychat nebo dát vyslychat sv dky proti sob a dosáhnout p edvolání a výslech sv dk ve sv j prosp ch za stejných podmínek, jako sv dk proti sob .õ*

Zásada ústnosti se uplat ũje p edev-ím v ízení p ed soudem a spo ívá v tom, fe soud rozhoduje na základ ě ústního jednání, ústního vyjád ění stran a ústního provedení d kaz p ed soudem, ústn ídí jednání a ústn vyhla-uje rozsudek nebo jiné rozhodnutí ve v ci (pravidlo *šquod non est in foro, non est in mundiõ* ó co není p ed soudem, není na sv t). Soud také, afl na výjimky, sám vyslychá obvin ěného, sv dky, znalce.

Trestní ád p ípou-tí n které výjimky ze zásady ústnosti v hlavním lí ění, ve ve ejném nebo neve ejném zasedání a v p ípad ě vedení zjednodu-ěného ízení p ed samosoudcem.

²⁴ CÍSA OVÁ, D., FENYK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, 80 s. ISBN 80-7201-594-X.

Zásada ústnosti úzce souvisí se zásadou veřejnosti, nebo veřejný proces, aby mohl splnit svůj účel, musí být proveden v ústní formě²⁵.

6.6. Zásada bezprostřednosti

Zásada bezprostřednosti je v trestním řádu uvedena v § 2 odst. 12: *„Při rozhodování v hlavním líčení, jakofili ve veřejném zasedání smí soud přihlídnout je k těmto d kaz m, které byly při tomto jednání provedeny.“*

Zásada bezprostřednosti vyžaduje, aby se soud přímo seznámil se všemi okolnostmi případu, aby byl přítomen provádění všech d kaz a tak je také mohl jít od počátku hodnotit a aby své rozhodnutí ve věci založil právě jen na d kazech, které byly před ním provedeny a které bezprostředně vnímal.

S tím také souvisí požadavek na soud, aby přebral d kazy z pramene pokud možno co nejbližšího zjištěvané skutečnosti, jelikož takový pramen je nejspolehlivější a snižuje se tím riziko zkreslení provedených informací (např. soud se nespokojí s tzv. sekundárním z druhé ruky, pokud je možné vyslechnout provedeního sv dka).

Trestní řád také připouští určité výjimky ze zásady bezprostřednosti. Jedná se především o případy, kdy, místo výslechu určité osoby před soudem, se otevírá protokol o jejím výslechu, který byl proveden mimo řízení před soudem, nebo jiný listinný d kaz. Výjimkou je také institut trestního příkazu dle ustanovení § 314e odst. 1 trestního řádu, který soud vydává bez projednání v věci a na základě d kaz obsažených ve spise. Další výjimkou je upuštění od dokazování skutečností, které strany ve zjednodušeném řízení označí za nesporné (§ 314d odst. 2 trestního řádu). Za výjimku ze zásady bezprostřednosti lze považovat také institut dohládkání upravený v § 53 trestního řádu, kdy d kazy může provádět i soud, který ve věci nerozhoduje a není ani místně příslušný²⁶.

²⁵ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TRÁMAL, P. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, 143 s.

²⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, 151 s. ISBN 80-7201-641-5.

Ze zásady bezprostřednosti vyplývají dvě procesní pravidla²⁷:

1. Pravidlo nezmenitelnosti soudu
2. Pravidlo nepřerušitelnosti soudního jednání

²⁷ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, 74-75 s. ISBN 80-7201-594-X.

7. PRŮBĚH DOKAZOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH STÁDIÍCH TRESTNÍHO ÍZENÍ

I když jsou požadavky na obsah a rozsah dokazování v různých stádiích trestního řízení stanoveny pro všechny orgány činné v trestním řízení stejnou obecnou zásadou podle § 2 odst. 5, neznamená to, že dokazování bude prováděno ve všech stádiích v stejné míře. Naopak, novelizace trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. Výrazně zasáhla i do koncepce dokazování a dále přesunula téměř dokazování do řízení před soudem s tím, že podstatně omezila rozsah provádění dokazování v přípravném řízení.²⁸

Dokazování probíhá:

1. v přípravném řízení:

- a) ve fázi prověření
- b) ve fázi vyšetřování
- c) ve zkráceném přípravném řízení

2. v řízení před soudem:

- a) v předprocesním projednání obžaloby
- b) v hlavním líčení
- c) v odvolacím řízení

3. ve vykonávacím řízení

²⁸ TRÁMAL P., KRÁL V., BAXA, J., PŮRY, F. *Trestní řád Komentář I. díl. 4. vydání.* Praha : C.H.Beck 2002. 565 s. ISBN 80-7179-634-4.

7.1. Dokazování ve fázi provování

Zjistí-li policejní orgán na základě vlastních poznatků, trestních oznámení i podnětů jiných osob a orgánů, že je dáno podezření ze spáchání trestného činu, je povinen uinit všechna potřebná opatření k odhalení skutečností, nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele a je též povinen uinit nezbytná opatření k předcházení trestné činnosti. Za tímto účelem zahájí policejní orgán úkony trestního řízení.

Zahájením úkonů trestního řízení začíná stadium označované jako provování, které probíhá až do okamžiku zahájení trestního stíhání, odevzdání nebo odlovení věci. O zahájení úkonů trestního řízení je policejní orgán povinen sepsat neprodleně záznam, ve kterém uvede skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje, a způsob, jakým se o nich dozvěděl. Opis tohoto záznamu je povinen policejní orgán poslat nejpozději do 48 hodin státnímu zástupci. Hrozí-li nebezpečí z prodlení sepíše policejní orgán záznam až po provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů. Protokolace takového úkonu v souladu s trestním řádem poté zajišťuje procesní poučitelnost věci řízení před soudem, na rozdíl od úkonů, o nichž policejní orgán sepisuje pouze záznam, který v pozdějších stádiích trestního řízení slouží pouze jako informace o věci, ale nepředstavuje věc samotnou.

Za účelem objasnění skutečností vedoucích nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, je policejní orgán, dle § 158 odst. 3 trestního řádu, oprávněn zejména:

- a) vyřadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů,
- b) vyřadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,
- c) obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály,
- d) provádět ohledání v věci a místě činu,
- e) vyřadovat za podmínek uvedených v § 114 provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu,
- f) pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob, snímat daktyloskopické otisky, provádět osobou téhož pohlaví nebo lékařem prohlídku těla a jeho zevní části, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby nebo ke zjištění a zachycení stop nebo následků činu,

g) za podmínek stanovených v § 76 zadržet podezřelou osobu,

h) za podmínek v § 78 a § 81 řízení rozhodnutí a opatření v těchto ustanoveních naznačená,

i) způsobilým uvedeným v hlavě čtvrté provádět neodkladné a neopakovatelné úkony, pokud podle tohoto zákona jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu řízení v trestním řízení.

Ve fázi prověření dochází především k vyhledání důkazů, které budou procesně provedeny v následujících stádiích trestního řízení při plném uplatnění zásady bezprostřednosti, ústnosti a veřejnosti

Zvláštní postavení mezi jinými důkazy vyhledanými a provedenými ve fázi prověření mají zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při použití operativních pátracích prostředků. Pokud jejich získání bylo v souladu s trestním řádem lze je použít jako důkazy v dalších fázích trestního řízení.

7.2. Dokazování ve fázi vyšetřování

Nasvědčují-li prověření zjevné a odvoditelné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odvoditelné závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby.

Zahájením trestního stíhání začíná fáze trestního řízení, která se označuje jako vyšetřování, které probíhá až do podání obžaloby nebo jiného úkonu, jímž se vyšetřování ukončuje.

Orgány konající vyšetřování postupují v této fázi z vlastní iniciativy tak, aby co nejrychleji a v potřebném rozsahu vyhledaly všechny základní důkazy vedoucí k objasnění věci. Důkazy vyhledávají a za stanovených podmínek i provádí bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch i neprospěch obviněného. Přitom mají k dispozici jak oprávnění uvedená pro fázi prověření, tak také další instituty umožňující řádné objasnění věci. Význam vyšetřování spoívá v získání podkladů potřebných pro následné rozhodnutí, jakým způsobem bude vyšetřování ukončeno a ve získání podkladů pro případné řízení před soudem.

Úkolem p ípravného ízení je opat it podklad pro rozhodnutí, zda má být podána obflaloba a v cí se má dále zabývat soud, nebo zda má být dal-í trestní stíhání ukon eno. Rozsah objasn ní v cí v p ípravném ízení je po novelizaci zákonem . 265/2001 Sb. podstatn ufl-í, nefl v ízení p ed soudem. P ed novelou bylo jeho úkolem dát soudu p í objasn ní základních skute ností pro jeho rozhodnutí v podstat úplný p ehled okolností významných pro jeho rozhodnutí ve v cí samé, a to ve form d kaz provedených v procesní podob , pouffitelné v hlavním lí ení, zatímco nyní posta í objasnit tyto skute nosti jen v rozsahu pot ebném pro p íslu-né rozhodnutí a navíc zachycené zpravidla jen zp sobem uvedeným v § 158 odst. 3, 4²⁹.

Ú elem vy-et ování, stejn jako celého p ípravného ízení, je tedy vyhledat v-echny významné d kazy. N které d kazy také orgány vy-et ování mohou provést. Mimo d kazy, které mohou být provedeny jifl ve fázi prov ování, se jedná o výsledky sv dk , které mohou být, dle § 164 odst. 1 trestního ádu, provedeny:

- a) jestliffe se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon,
- b) jde-li o výsledch osoby mlad-í patnácti let,
- c) jde-li o výsledch osoby, o jejífl schopnosti správn a úpln vnímat, zapamatovat si nebo reprodukovat jsou s ohledem na její psychický stav pochybnosti,
- d) nasv d ují-li zji-t né skute nosti tomu, fle na sv dka by mohl být pro jeho výpov vyvíjen nátlak,
- e) hrozí-li z jiného d vodu, fle bude ovlivn na výpov po-kozeného nebo sv dka nebo jejich schopnost si zapamatovat si rozhodné skute nosti nebo tyto skute nosti reprodukovat (zejména je-li pro sloflitost v cí od vodn n p edpoklad del-ího trvání vy-et ování).

Bez vý-e uvedených podmínek lze ale vyslechnout znalce a sou asn není nutno opakovat úkony, které byly v souladu s trestním ádem provedeny p ed zahájením trestního stíhání.

²⁹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. p epracované a dopln né vydání.* Praha : C. H. Beck, 2007, 398 s.

7.3. Dokazování ve zkráceném p ípravném ízení

Rozsah dokazování je ufl-í nefl v rámci standardního p ípravného ízení. Orgán konající toto ízení provádí dokazování tak, jako by probíhalo prov ování (§ 179 odst. 1 T). Zp sobem uvedeným v hlav tvrté, tedy jako by probíhalo vy-et ování, provádí pouze neodkladné nebo neopakovatelné úkony

Policejní orgán má ve zkráceném p ípravném ízení stejná oprávn ní jako ve fázi prov ování, ve stejném rozsahu také provádí d kaz y. Pouze p í výslechu podez elého postupuje policejní orgán jako p í výslechu obvin ného ó tedy jako ve fázi vy-et ování.

Procesní hodnota n kterých d kaz pro ú ely ízení p ed soudem v-ak za ur itých podmínek m fle být odli-ná, v plném rozsahu zde platí ú elovost t chto d kaz ve vztahu ke zvlá-tní povaze tohoto ízení.³⁰

7.4. Dokazování p í p edb fném projednání obflaloby

Obflalobu u soudu podanou p ezkoumá p edseda senátu a podle jejího obsahu spisu posoudí, zda je jí nutno p edb fn projednat v zasedání senátu nebo zda na ídit o ní hlavní lí ení. K usnadn ní rozhodnutí m fle vyslechnout obvin ného a opat it pot ebná vysv tlení.

P edb fné projednání obflaloby je samostatné procesní stadium, které následuje po ukon eném p ípravném ízení a pat í jífl do kompetence soudu. Hlavním cílem je p ezkoumat, zda p ípravné ízení bylo vykonáno podle p íslu-ných ustanovení trestního ádu a zda výsledky poskytují dostate né od vodn ní pro dal-í soudní ízení, tedy k tomu, aby obvin ný byl postaven p ed soud a na základ p ezkoumání u init opat ení k odstran ní p ípadných nedostatk , k nimfl v p edchozím stadiu ízení do-lo, tudífl zda se orgány inné v trestním ízení nedopustily závažných procesních vad, které by nebylo moflno odstranit p ed soudem.

7.5. Dokazování v hlavním lí ení

Hlavní lí ení, jakoflto p esn vymezené stadium trestního ízení, je t flí-t m trestního stíhání, nebo se v n m rozhoduje o vin a trestu obvin ného.

³⁰ CÍSA OVÁ D., FENYK J. a kol.: *Trestní právo procesní, 5. aktualizované vydání*, ASPI Praha 2008, 304 s. ISBN 978-80-7357-348-5.

Dokazování by m lo být provád ěno v nej-ir- ěm a nejkompexn ěj- ěm rozsahu. Na rozd ěl od p edchoz ěch stadi ě trestn ěho ězení, zde dokazování spo ěv ěv ěm v provád ěn ě a hodnocen ě d kaz vyhledan ěch a procesn ě zaji- ěn ěch (shrom ěd ěn ěch) j ěfl v p ěpravn ěm ězení, a to zejména z hlediska, zda byl sp ěch ěn trestn ě ěn a zda obvin ěn ě je pachatelem³¹.

Hlavn ě l ě en ě za ěn ě na ězen ěm hlavn ěho l ě en ě a kon ě ě rozhodnut ěm soudu ve v ěci.

Ú ělem hlavn ěho l ě en ě je prov ěst, v souladu s trestn ěm ědem a v- ěmi z ěsadam ěi trestn ěho ězení, v- ěchny d kazy pot ebn ě pro ědn ě objasn ěn ě v ěci a n ěsledn ě rozhodnut ě. V tomto stadiu j ěfl dokazování spo ěv ěv ěm v provád ěn ě a hodnocen ě d kaz , kter ě byly vyhled ěny v p ěpravn ěm ězení. I v tomto ězení ale mohou b ět vyhled ěny org ěny ěnn ěmi v trestn ěm ězení nov ě d kazy anebo mohou b ět nov ě d kazy p edlof ěny jin ěmi osobam ěi.

Problematiku dokazování v hlavn ěm l ě en ě upravuje trestn ě ěd p edev- ěm v ě § 207 a fl § 215.

Z ěsadm ě lze rozli- ěvat provád ěn ě d kaz soudem (p edsedou sen ětu nebo na jeho fl ědost pov ěn ěm ěnem sen ětu), st ětn ěm z ěstupcem na jeho fl ědost, st ětn ěm z ěstupcem, kter ěmu je proveden ě d kazu ulof ěno soudem, nebo stranou obhajoby na vlastn ě fl ědost. Obflaloba m ě za c ěl p edn ěst d kazy o spr ěvnosti sv ěho p esv d ěn ě vyj ěd ěn ěho v podan ě obflalob , tedy p esv d ět soud o d vodnosti postaven ě obflalovan ěho p ed soud a o jeho vin ě. Strana obhajoby m ě za c ěl zm ěrn ět nebo vyvr ět ět tvrzen ě st ětn ěho z ěstupce, a to bu p rok ěz ěn ěm nev rohodnosti ěi nepr kaznosti d kaz obflaloby nebo p edlof ěn ěm sv ěch vlastn ěch d kaz . Je ot ězkou, kdy, v kter ěm okamfliku hlavn ěho l ě en ě, m fl ě strana pofl ědat o proveden ě d kaz . St ětn ě z ěstupce m fl ě sv ě j n ěvrh zahrnout do samotn ě obflaloby, kde vedle navrhovan ěch d kaz (sm ěj ěc ěch k p rok ěz ěn ě skutkov ěho stavu v ěci v kvalit ě p edpokl ědan ě § 2 odst. 5) uvede konkr ětn ě d kazy, kter ě bude s ěm cht ět prov ěst (d kazy podporuj ěc ě obflalobu). Okruh takov ěch d kaz m fl ě b ět odli- ěn ě, ve v ět- ěn ě p ěpad se v- ěak bude shodovat. fl ědost o proveden ě d kaz m fl ě b ět pod ěna tak ě p ě zah ějen ě dokazování v hlavn ěm l ě en ě. Obdobn ě obh ějce m fl ě fl ědat soud o proveden ě ur ět ěch d kaz ě- ět p ed

³¹ C ěSA OV ě, D., FENYK, J. a kolektiv. *Trestn ě pr ěvo procesn ě. 3. aktualizovan ě a roz- ěn ě vyd ěn ě.* Praha : Linde, 2004, 455 s.

zahájením hlavního líčení písemně adresovaným soudu nebo později písemně hlavnímu líčení jako strany obžaloby.

Jedním z nejspornějších bodů v této oblasti dokazování je problém, jak objektivně určit, který důkaz podporuje obžalobu. Přitom odpověď na tuto otázku podmiňuje možnost použít postup soudu dle § 203 odst. 1 T. Pokud je sv. dek. slyšen v pípravném řízení (bez ohledu na formu zachycení jeho výpovědi), může si soud a státní zástupce učinit představy o tom, v jaké míře prospěch bude pravděpodobně sv. dek. Tento přístup však v sobě zahrnuje určité nebezpečí v podobě nutnosti předčasně zhodnocení obsahu každého takového důkazu. I když je takový důkaz hodnocen ještě předtím, než je procesně bezchybně proveden. Odpověď na otázku, zda důkaz skutečně sv. dek. v prospěch obžaloby nesmí v řádném případě ovlivnit soud při hodnocení obsahu důkazu získaného v průběhu dokazování.³²

Úkolem soudu v rámci dokazování při hlavním líčení je provést důkazy opatřené v pípravném řízení nebo důkazy další, ať již navržené v obžalobě nebo stranami, anebo opatřené z vlastní iniciativy soudu i stran, tyto důkazy zhodnotit, a to společně, který pro jednotlivé důkazy stanoví obecná (§ 89 a § 118) i zvláštní (§ 207 a § 218) ustanovení trestního řádu. Důkazy soud hodnotí nezávisle, bez ohledu na to, jak byly hodnoceny v pípravném řízení (uplatní zásady volného hodnocení důkazů).³³

Dokazování v hlavním líčení může být oproti pípravnému řízení uří (např. státní zástupce nepodal obžalobu pro všechny skutky, pro které bylo zahájeno trestní stíhání) nebo naopak uří (v hlavním líčení se vyskytne potřeba provést nově vyhledané důkazy).

³² VANĚK, P. *K provádění důkazů v hlavním líčení*. Trestní právo, 2004, sv. 1., 8 s.

³³ TRÁMÁL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl. 5. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2005, ISBN 80-7179-405-8.

7.5.1. Po adí provád ní jednotlivých d kazních prost edk

Po adí není výslovn ur eno trestním ádem a záleží pouze na soudu, v jakém po adí p istoupí k provedení jednotlivých d kaz . Jedinou výjimku tvo í výslech obflalovaného, který je vyslýchán jako první a jeho výslech následuje po p ednesení a vyjád ení po-kozeného k p ípadnému uplatn ní náhrady -kody.

P i dokazování v hlavním lí ení se uplat ují obecná ustanovení o dokazování, av-ak je t eba mít na pam ti ur ité významné odchylky (ve srovnání s dokazováním v jiných stadiích trestního ízení):

1, Výrazná aktivita stran p i dokazování, p edev-ím státního zástupce

2, Sou innost stran p i provád ní d kaz (§ 215 T)

P edev-ím se projevuje v tom, že státní zástupce, obflalovaný, jeho obhájce a zákonný zástupce, zú astn ná osoba, po-kozený a jejich zmocn nci mohou se souhlasem p edsedy senátu klást vyslýchánému otázky, a to zpravidla tehdy, kdyfl p edseda senátu své dotazy skon il a kdyfl ufl nemají otázek lenové senátu.

3, P e tení protokol o výpov di obflalovaného, sv dka nebo znalce

Jedná se o výjimku ze zásady ústnosti a zásady bezprost ednosti, které se -iroce uplat ují v hlavním lí ení.

4, P edest ení protokolu o výsledku sv dka nebo spoluobvin ného z p ípravného ízení (§ 212 T)

Jedná se o protokol, který byl sepsán za podmínek uvedených v § 158 odst. 8 T , tedy je-t p ed zahájením trestního stíhání, tedy kdy se výsledku nemohl zú astnit obvin ný ani jeho obhájce, a který nebyl policejním orgánem zopakován podle § 164 odst. 4 T .

7.6. Dokazování v odvolacím řízení

Odvolání je řádný opravný prostředek, kterým mohou oprávněné osoby napadnout dosud nepravomocný rozsudek soudu prvního stupně.

Odvolání je založeno na apelačním principu s určitými kasačními prvky, má vždy úinky devolutivní a suspenzivní (výjimkou je § 139 odst. 2 T.č.).

V odvolacím řízení se sice dokazování zpravidla neprovádí, neboť přítok dokazování je u soudu prvního stupně. Novelizace trestního řádu však posílila apelační prvky v rozhodování odvolacího soudu a v souvislosti s tím předpokládá i určitou možnost dokazování prováděného odvolacím soudem. Proto odvolací soud provádí důkazy potřebné pro rozhodnutí a odvolání, nejde-li o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně, ale při respektování tohoto omezení je odvolací soud v zásadě oprávněn provést znovu i které důkazy podstatné pro skutková zjištění a již provedené v hlavním líčení a provést důkazy v hlavním líčení neprovedené. Z hlediska změn nebo doplnění skutkových zjištění pak odvolací soud může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem. Tyto důkazy hodnotí v návaznosti na důkazy provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení.

7.7. Dokazování ve výkonovacím řízení

Účelem výkonovacího řízení je zajistit nucené uskutečnění obsahu rozhodnutí určitého orgánu činného v trestním řízení, jestliže to povaha takového rozhodnutí vyžaduje.

Ve výkonovacím řízení se provádí dokazování ve velmi omezeném rozsahu a vždy se zaměřením k opatření nezbytných podkladů pro rozhodnutí související s pravomocně skončeným trestním stíháním (např. o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody).

8. JEDNOTLIVÉ D KAZNÍ PROST EDKY

D kazní prost edek je nástroj orgán ůinných v trestním ízení, aby mohl dosp t k p ímému poznatku o p edm tu dokazování, neboli d kazu ur ité relevantní skute nosti.

Jednotlivé d kazní prost edky jsou popsány v § 89 odst. 2 T a trestní ád obsahuje ustanovení o jednotlivých d kazních prost edcích v hlav páté (§ 89 afl § 118).

Podle tohoto ustanovení se považuje za d kaz v-e, co m fle p isp t k objasn ní v ci, zejména výpov di obvin ného a sv dk , znalecké posudky, v ci a listiny d leflité pro trestní ízení a ohledání.

V rámci d kazních prost edk není stanoveno, jaký z prost edk je více i mén pr kazn j-í. Význam jednotlivých d kazních prost edk je závislí p edev-ím na d kazní hodnot ostatních prost edk a na okolnostech konkrétní v ci.

8.1. Výpov obvin ného

Pro ozna ení osoby, proti které se vede trestní ízení, pouflívá trestní ád pojmy: podez elý, obvin ný, obflalovaný odsouzený.

Termínem:

a. podez elý se ozna uje osoba, proti které se vede trestní ízení p edtím, nefl bylo zahájeno trestní stíhání, tedy v rámci postupu p ed zahájením trestního stíhání podle § 158 odst. 1, podez elým je dále ten, kterému bylo ve zkráceném p ípravném ízení sd leno podez ení a to afl do doby, kdy byl návrh na potrestání doru en soudu

b. obvin ný trestní ád chápe osobu, proti které bylo zahájeno trestní stíhání (§ 160 T)

c. obflalovaným se rozumí obvin ný po na ízení hlavního lí ení (§198 T)

d. odsouzený se ozna uje obflalovaný po vydání odsuzujícího rozsudku (§122 T), který nabyl právní moci (§139 T).

Pokud z povahy nevyplývá n co jiného, obvin ným se rozumí téfl obflalovaný a odsouzený podle §12 odst.7 T .

Výpov obvin ného plní v trestním ízení dvojí funkci, protofle je jedním z d kazních prost edk a zárove prost edkem jeho vlastní obhajoby. Z toho vyplývá i

povaha výpovědi obviněného, která může mít stejný význam pro objasnění zkoumané věci, nebo je to jeho jednání, které je předmětem trestního řízení a o něm může právní obviněný podat neúplnou a nejvěrnější informace, pokud tento skutek spáchal. Na druhé straně se obviněného výsledkem trestního řízení bezprostředně dotýká a tato zainteresovanost zpravidla velice ovlivňuje důkazní hodnotu výpovědi obviněného.

Obviněný se přitom může hájit způsoby, jaký uzná za vhodný, jeho povinnost není vypovídat a k výpovědi nesmí být žádným způsobem nucen, může vypovídat také nepravdivě, aniž by to pro něj mělo negativní důsledky. Není však vyloučeno, aby za úmyslně nepravdivou výpověď byl trestně odpovědný podle ustanovení trestního zákona (např. podle § 184 TZ o trestném čin pomluvy).³⁴

Pokud se dozná, nezabývá to orgány činné v trestním řízení povinností prozkoumat všechny okolnosti případu a z toho plyne, že doznání obviněného nemůže být pouze jediným důkazem ve věci. Dále obviněný není povinen prokazovat svoji nevinu a ze způsobů jeho obhajoby i z pasivity nelze posuzovat vinu obviněného.

Způsobilost být obviněným a vypovídat není trestním řádem nijak omezena, ani není vázána na způsobilost být pachatelem trestného činu. Proto i osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům nebo v této způsobilosti omezená, pokud byla obviněna, může vypovídat a vyjádřit se ke všem skutečnostem a důkazům o nich, jakofiliž návrhy a podávat opravné prostředky, zvolit si obhájce a radit se s ním atd.³⁵

Výpověď obviněného je třeba odlišovat od vysvětlení podezřelého podle § 158 odst. 3 písm. a) TŘ, o kterém se sepisuje úřední záznam a nikoliv protokol. Proto toto vysvětlení nemůže být v řízení před soudem použito jako důkaz, pokud zákon nestanoví jinak. Touto výjimkou je ustanovení § 314d odst. 2 TŘ, kdy v rámci zjednodušeného řízení před samosoudcem mohou být přítomny i úřední záznamy o vysvětlení podezřelého.

³⁴ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TRÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání.* Praha : C. H. Beck, 2007, s. 424.

³⁵ TRÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl. 5. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2005, s. 234. ISBN 80-7179-405-8.

8.1.1. Provádění výslechu obviněného

Povinností orgánu činného v trestním řízení je, aby se musel organizovat a obsahově připravit na výslech obviněného. Výslech je nutno vést v souladu s požadavky trestního řádu a kriminalistických zásad. Orgány činné v trestním řízení předem stanoví formu výslechu, určí si předem cíl výslechu, stanoví, jaké konkrétní otázky bude pokládat vyslýchajícímu a to vše s ohledem na osobnost vyslýchávaného.³⁶ Jediným smyslem výslechu nesmí být získání doznání obviněného, ale zjistit skutečný stav věci.

V případě, že má obviněný obhájce, má obhájce právo být přítomen výslechu. Výslechu může být přítomen i znalec a tlumočník v případech, kdy je to nutné.

Přítomnost obviněného při výslechu je procesně zajištěna předvoláním, případně předvedením. Předvoláním se rozumí procesní úkon orgánu činného v trestním řízení, kterým se obviněnému ukládá povinnost dostavit se v předem stanovenou dobu osobně na určené místo k výslechu nebo k jinému úkonu. Pokud se obviněný nedostavil k výslechu, je možno ho předvést. Tato možnost je pouze fakultativní. K předvedení obviněného musí být zásadně splněny následující podmínky: obviněný byl k výslechu řádně předvolán, k výslechu se nedostavil, učinil tak bez dostatečné omluvy, na možnost předvedení a na případné uložení pořádkové pokuty byl v předvolání upozorněn.

Pokud se obviněný dostaví nebo je náležitě předveden, je možné začít s výslechem. Nejprve je prioritní zjistit totožnost obviněného, dotázat se jej na jeho rodinné, majetkové a výdělkové poměry a předchozí tresty, objasnit mu podstatu sdělovaného obvinění a *poučit jej o jeho právech*. V souladu s § 93 odst. 3 TŘ je obviněný povinen strpět všechny úkony, které jsou nutné ke zjištění jeho totožnosti (pořízení fotografie, sejmutí daktyloskopických otisků apod.)

Poté co byly provedeny dané úkony následuje tzv. *monologická část* výslechu. Tedy obviněný je vyzván k tomu, aby se souvisle vyjádřil o skutečnostech, které jsou předmětem jeho obvinění. Samozřejmě má právo uvádět okolnosti, které jeho obvinění zeslabují nebo vyvracejí a nabídnout o nich důkazy. Tato část výslechu mu umožní vyjádřit svůj vlastní postoj k věci neovlivněný otázkami vyslýchajícího

³⁶MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha : C. H. Beck, 2004, 327 až 337 s. ISBN 80-7179-878-9.

nebo tím, co jífl vyslychajici ví o v ci. Naopak osoba vyslychajici m fle posuzovat a hodnotit, jak je obvin ny schopen vnimat, zapamatovat si a reprodukovat minule udalosti, jak obvin ny argumentuje apod. Podle toho pak m fle vyslychajici upravit otazky na obvin neho.

Po monologické ásti nastupuje tzv. *dialogická ást*. Orgán inný v trestním ízení zahájí kladení otázek teprve poté, co je dána obvin nému možnost souvisle se samostatn vyjád it. Obvin nému klade orgán inný v trestním ízení jasn a srozumiteln otázky k dopln ní jeho výpov di nebo k odstran ní nejasnosti, neúplnosti nebo rozpor . Vyslychajici osoba m fle svými otázkami také psychologicky p sobit na evidentn lliv vypovídající osobu³⁷. Je výslovn zakázáno klást otázky kapciózní a sugestivní. Kapciózní otázky jsou takové, které p edstírají nepravdivou, klamavou skute nost nebo p edkládají obvin nému skute nost dosud nepotvrzenou, p i emfl obvin ného svád jí k odpov di, kterou si vyslychaný p eje sly-et. V sugestivních otázkách se obvin nému p edkládají okolnosti, které se mají zjistit teprve z jeho výpov di, a tím je mu nazna eno, jak má odpov d t.³⁸ Takové otázky mohou mít za následek absolutní neú innost d kazu získaného tímto výslechem.

Není vylou eno, fle dojde k situaci, kdy si obvin ny nevzpomene na v-echny okolnosti ohledn dané v ci. Z tohoto dvodu má obvin ny právo si p ipravit písemné poznámky, do kterých m fle b hem výslechu nahlédnout. Nahlédnutí je umofln no teprve po souhlasu vyslychajícího, který také m fle do t chto poznámek nahlédnout.

O výpov di obvin ného se sepí-e protokol. Výpov obvin ného se zapí-e zpravidla podle diktátu vyslychajícího, v p ím e i a pokud moflo doslovn . Nejde-li o protokol o hlavním lí ení nebo o ve ejném zasedání, musí být protokol po skon ení výslechu obvin nému p edlofen k p e tení nebo, pofládá-li o to, p e ten. Obvin ny by m l protokol podepsat pokud souhlasí se v-ím co je v n m uvedeno. Pokud odmítne protokol podepsat, je tato skute nost poznamenána spolu s d vodem odmítnutí do protokolu. Obvin ny má právo fládat dopln ní nebo opravu protokolu.

³⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. 2. p epracované a dopln né vydání*. Praha : C. H. Beck, 2004, 332 s. ISBN 80-7179-878-9.

³⁸ TÁMAL, P. a kol. *Trestní ád. Komentá . I. díl. 5. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2005, 770 s.

8.2. Výpověď svědka

Výpověď svědka je základním a nejzákladnějším důkazním prostředkem v trestním řízení, a proto má mimořádný význam pro rozhodnutí ve věci samé. Na které okolnosti významné pro rozhodnutí lze objasnit a prokázat především pomocí svědecké výpovědi (např. jaký vztah měl obviněný k jiným osobám, jak se choval v určité situaci atd.).³⁹

Zákon pojem svědek nedefinuje, vymezuje pouze jeho práva, povinnosti a postupu při provádění důkazů výpovědí svědka.

Svědka se fyzická osoba odlišuje od obviněného, která byla orgánem činným v trestním řízení vyzvána, aby jako svědek vypovídala o věcech jí známých skutečnostech o trestném činu a o pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení. Svědek je osobou nezastupitelnou, protože postavení svědka plyne ze situace, kterou sám svými smysly vnímal a pozoroval.

Procesní postavení svědka je neslučitelné s procesním postavením jiné osoby ve stejném trestním řízení. Především nemůže být svědkem obviněný, a to ani v poměru k jiným spoluobviněným. Jako svědek, lze vyslechnout dřívejšího spoluobviněného v případě, že jeho trestní stíhání bylo pravomocně zastaveno nebo vyloučeno ze společného řízení nebo pravomocně skončeno zprohýjícím nebo odsuzujícím rozsudkem. Dokud se vede společné trestní stíhání, nemůže být spoluobviněný vyslechnut o trestné činnosti jiného spoluobviněného jako svědek, a to ani tehdy, jestliže vypovídá o trestném činu, pro nějž není sám trestně stíhán. V této situaci může vypovídat jen ve formě výpovědi spoluobviněného.⁴⁰

Svědkem dále nemůže být znalec, který je k případu přibrán. Podstatný rozdíl je v tom, že svědek získal znalosti o skutečnostech důležitých pro trestní stíhání na základě fakticky existující situace, kdežto znalec si opatřil znalost skutečností, o kterých má podávat odborný posudek, až v průběhu trestního řízení. Znalec je proto zastupitelný, protože na rozdíl od svědka si tytéž znalosti může opatřit i jiný znalec a

³⁹ TÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář . I. díl. 5. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2005, 781 s. ISBN 80-7179-405-8.

⁴⁰ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání.* Praha : C. H. Beck, 2007, 429 s.

s využitím stejné odborné kvalifikace podat znalecký posudek. Podobně je tomu o tlumočníka.

Osoba svdka musí být odlišná od policejního orgánu, státního zástupce, p ísedícího nebo soudce, protože orgán jiný v trestním ízení bezprost edn vnímal skute nosti d ležitě pro trestní ízení, nemohl by tudíž být nepodjatým a nemohl by tak následn nestrann rozhodnout. Novela trestního ádu zákonem . 265/2001 Sb. neslu itelnost postavení obhájce s postavením svdka, pokud je tedy obhájce p edvolán jako svdek, má možnost se odvolat na státem uloženou povinnost ml enlivosti a v tomto p ípad se uplatní zákaz výslechu podle § 99 odst. 2 T .

Trestní ád stanovuje obecnou svdeckou povinnost a to znamená:

a, povinnost dostavit se na p edvolání k orgánu innému v trestním ízení- tuto povinnost lze vynutit uložením po ádkové pokuty nebo jiným obdobným opat ením pop ípad p edvedením.

b, povinnost vypovídat jako svdek o skute nostech, které jsou mu známy o trestném ínu, pachateli a okolnostech d ležitých pro trestní ízení- tato povinnost znamená uvést pravdiv ve-keré informace, které jsou svdkovi známé ohledn skute ností d ležitých pro trestní ízení. Na rozdíl od obvin něho je povinností svdka vypovídat pravdu a nezaml ovat f ádné okolnosti rozhodné pro trestní ízení. Pravdivost svdecké výpov di je zaji- ována p edev-ím pou ením svdka a hrozbou trestní odpov dnosti za trestný ín k ivé výpov di.

Z povinnosti vypovídat existují ur ité výjimky (nikoli v-ak dostavit se na p edvolání k výslechu), které jsou od vodn ny p edev-ím obsahem mezinárodních norem, resp. zájmem ve ejným a zájmem soukromým. Jde o tyto skupiny osob:

- *osoby požívají diplomatických výsad a imunit podle zákona nebo podle mezinárodní smlouvy (§ 10 odst. 1 T)* ó na rozdíl od ostatních nejsou tyto osoby povinny se dostavit na p edvolání, svdectví v-ak mohou podat dobrovoln .
- *osoby, jejichž výslech je zakázán (§ 99 T)* ó tyto osoby nesmí být vyslychány, i kdyby samy cht ly. Výjimkou je zpro-t ní povinnosti utajovat informace nebo zpro-t ní povinnosti ml enlivosti.
- *osoby oprávn né odep ít výpov (§100 T)* ó toto právo má p íbuzný obvin něho v pokolení p ímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner

a druh, dále osoba, která by způsobila svojí výpovědí nebezpečí trestního stíhání osob, nebo osobám v poměru rodinném nebo obdobném.

- poslanci a senátoři (§ 128 Ústavy) a soudci Ústavního soudu (§ 86 odst. 3 Ústavy)

Důvodem, pro které chce svědek odejít výpověď, musí být sděleny orgánům jinému v trestním řízení. Zda je skutečně svědek oprávněně odejít výpověď rozhodne sám orgán jiný v trestním řízení, který má svědka vyslechnout.

Současná právní úprava obsahuje i institut *ochrany svědka*. Nutnost této úpravy vznikla na počátku devadesátých let zejména ve spojitosti s organizovaným zločinem. Podle § 55 odst. 2 Trestního řádu v případě-li zjevné okolnosti tomu, že svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědeckých zjevně hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jeho lidských práv, a nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem, orgán jiný v trestním řízení učiní opatření k utajení totožnosti i podoby svědka. Jméno a příjmení a jeho další osobní údaje se do protokolu nezapisují, ale vedou se odděleně od trestního spisu a mohou se s nimi seznamovat jen orgány jiné v trestním řízení v dané věci. Podrobněji je institut tzv. šanonymního svědka upraven zákonem.⁴¹

Výsledku svědka by měla předcházet náležitá obsahová a organizační příprava. Vyslýchající by měl zcela prostudovat dosavadní dokazovací materiál, ujasnit si cíl výsledku, tedy jaké skutečnosti se chce dozvědět od svědka, předem si připravit okruh otázek a také získat určitě informace o osobě svědka.

Samotný průběh výsledku je upraven v § 101 Trestního řádu, avšak jde pouze o obecnou úpravu. Všeobecně platný a vyerpávající návod k provádění výsledku neexistuje pro složitost a rozmanitost svědeckého dokazu.

Výsledku svědka předchází opatření podle § 101 odst. 1 Trestního řádu (je třeba zjistit totožnost svědka, zjistit poměry k obviněnému, poučit ho o práva odejít výpověď, poučení o povinnosti vypovědět úplnou pravdu a nic nezamlčet). Poté následuje, stejně jako u výsledku obviněného, fáze monologická a dialogická. Svědkovi je tedy

⁴¹ Česko. Zákon č. 137/2001 Sb, o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, ve znění pozdějších předpisů.

nejprve dána možnost samostatně vypovídat, co sám o věci mohl pozorovat a vnímat popírad odkud se tyto informace dozvěděl. Poté se přistoupí ke kladení otázek, přičemž stejně jako o obviněného jsou zakázány otázky sugestivní a kapciózní. Otázky musí být formulovány srozumitelně, stručně, jasně a určitě. Při kladení otázek je třeba se připomnět individuálními vlastnostem vyslychaného, zejména jeho věku a duševnímu stavu.

Zdvoje vyloučení ovlivnění svdkatými osobami se provádí výsledkem ústně a bez přítomnosti jiných svdků. Při výsledku svdků může být přítomen obhájce obviněného, který má v přípavném řízení zároveň právo klást svdkovi otázky. Stejná práva má i samotný obviněný. V hlavním líčení a ve ejném zasedání má státní zástupce, obhájce a obviněný, který nemá obhájce, právo provádět d kazy výsledkem svdků. Výslech svdků lze provádět také pítením protokolů jeho dřívější výpovědi, ale pouze za podmínek uvedených v § 211 odst. 1 a 4, popř. § 102 odst. 2 T .

Trestní řád upravuje v § 102 *výslech svdků mladších 15 let*. Tato zvláštní úprava respektuje rozumovou, duševní a mravní úroveň osob mladších 15 let. Zvláštní postup je předepsán nikoli pro každý výslech osoby mladší 15 let, ale pouze pro případy, kdy je taková osoba vyslychána o okolnostech, jejichž ovlivnění v paměti by vzhledem k věku mohlo nepřiznivě ovlivňovat její duševní stav a mravní vývoj. Výslech musí být prováděn zvláštně a po obsahové stránce vyerpávajícím způsobem, aby u výsledku nebylo třeba opakovat. K tomu připívá i obligatorní přítomnost pedagoga nebo jiné osoby mající zkušenost s výchovou mládeže (dřtský psycholog i psychiatr).⁴²

Obsah svdecké výpovědi může být zkreslenádou subjektivních, ale i objektivních okolností, od zaujatosti svdků vůči obviněnému, přes negativní i pozitivní vztah svdků k orgánu řínnému v trestním řízení, ovlivnění jinými svdeckými výpověmi nebo jinými d kazy, celkovou rozumovou, vzdělanostní a

⁴² TRÁMAL P. a kol. *Trestní řád. Komentář . I. díl. 5. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2005, 837 s. ISBN 80-7179-405-8.

kulturní úroveň svdka, ať po situaci na místě a v době, jak ji objektivně viděl, mohl své svědění vnímat.⁴³

8.3. Znalec a znalecký posudek

Právní úprava § 105 odst. 1 Tř. platná do 31. 12. 2001 stanovila, že znalecký posudek by měl být předn vyřádan k posouzení odborných otázek, a jen v jednoduchých otázkách, by bylo možno se spokojit s odborným vyjádřením příslušného orgánu, o jehož správnosti nevznikly pochybnosti. Jako reakce na požadavky z praxe však došlo k novelizaci⁴⁴ tohoto ustanovení, jehož nyní znění uvádí, že znalecký posudek si orgán činný v trestním řízení vyřádá teprve tehdy, jestliže pro složitost posuzované otázky nepostačuje odborné vyjádření. Novou právní úpravou je tedy upraveno použití odborného vyjádření před znaleckým posudkem. Zda je nutné vyřádat si znalecký posudek závisí na konkrétním případě a na posouzení orgánem činným v trestním řízení.

Odborné vyjádření je považováno za *listinný důkaz*. V praxi lze odborným vyjádřením chápat například lékařská zpráva o zranění poškozeného, zpráva o ceně zboží i služeb, rozbor krve na množství alkoholu, stanovení rychlosti na motorovém vozidle atd.

Znalecký posudek je na rozdíl od odborného vyjádření *samostatným důkazním prostředkem*. Znalecký posudek může být podán pouze znalcem, tedy osobou zapsanou v seznamu znalec. Jedná se o případy prohlídky a pitvy mrtvol a o vyšetření duševního stavu obviněného. Znalecký posudek se zpracovává zpravidla v písemné podobě a doručuje se také obhájci. Je-li znalecký posudek zpracován v písemné podobě, lze se při výslechu na něj pouze odvolat. Pokud nebyl zpracován písemně, znalec jej při výslechu nadiktuje do protokolu. Při výslechu znalce se v zásadě postupuje obdobně jako při výslechu svdka. Bylo-li vybráno více znalec, kteří dospěli po vzájemné poradě ke stejným závěrům, podává za všechny posudek ten z nich, jehož sami k tomu určí. Odlišují-li se jejich závěry, je třeba vyslechnout každého znalce zvlášť. Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li závěr

⁴³ TRÁMAL P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 786 s. ISBN 80-7179-405-8.

⁴⁴ Zákonem č. 265/2001 Sb.

posudku pouze pravd podobnostní i je posudek nejasný nebo neúplný, je nutné pořídit znalce o vysvětlení⁴⁵.

Zvláštním druhem znalce je tlumočník, pro jehož výběr a další postup při jeho činnosti se postupuje obdobně jako u znalce.

Znalec má za vypracování znaleckého posudku nárok na náhradu nutných výdajů a na odměnu, o tzv. znalečném, jehož výše se stanovuje v souladu se zákonem č. 36/1967 Sb.

8.4. Důkaz v číselný a listinný

8.4.1. V číselné důkazy

V číselných důkazech jsou předměty, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost a mohou být prostředkem k odhalení a zjištění trestného činu a jeho pachatele, jakož i stopy trestného činu a předměty, kterým nebo na kterých byl trestný čin spáchán.

Význam v číselných důkazech narůstá s rozvojem vědy a vědeckých metod v kriminalistice, forenzních disciplínách a dalších vědách.

Vždy je nutno přezkoumat neporušitelnost v číselných důkazech (např. při ohledání místa činu, zda jsou ve stavu, ve kterém byly nalezeny) a pravost, protože je zde možnost podvrhu či padělků.⁴⁶

8.4.2. Listiny

Listinnými důkazy jsou listiny, které prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost svým obsahem ve vztahu k trestnému činu nebo obviněnému.

Listinou se rozumí listina soukromá (např. dopis) i veřejná (např. občanský právní spis, diplom o ukončení vysoké školy atd.). Listina je tedy dokument vydaný

⁴⁵ VALEČKA, J. *Problematika kategorických a pravd podobnostních závěrů znaleckých posudků*. Bulletin advokacie, 1995, č. 3, 13-20 s.

⁴⁶ TRÁMAL P., KRÁL, V., BAXA, J., PÚRY, F. *Trestní řád Komentář I. díl. 4 vydání*. Praha: C.H.Beck 2002. 762 s. ISBN 80-7179-634-4.

státním orgánem podepsaným zp sobem, kterým se zakládá oprávnění nebo povinnost, která se jím zjišťuje určitý stav.

U listiny je potřeba opatřit zkoumat podepsaním *pravost* (zda byla vydána tím, kdo je na ní uveden jako autor) a *neporučenost* (zda je ve stavu podepsaním)

Listina, která má pro trestní řízení význam jiný než pro její obsah (například padlá bankovka) má povahu věcného důkazu.

8.5. Ohledání osob a věcí

Ohledání je důkazní prostředek umožňující orgánem jiným v trestním řízení opatřit *si písemný poznatek* o skutečnosti a napomáhá tak uplatnění zásady bezprostřednosti, a to i v řízení předcházejícím soudnímu stadiu. Orgánem jiným v trestním řízení zde bezprostředně - písemným smyslovým poznáním - zjišťuje skutečnosti důležité pro trestní řízení a tyto poznatky dokumentuje podepsaným zp sobem, čímž se stávají důkazem ve věci.⁴⁷

Hlavním cílem ohledání je nalezení a zjištění stop a ostatních věcných důkazů včetně informací, které s nimi souvisejí, zjištění a objasnění mechanismu vzniku a průběhu událostí, získání informací o pachateli, podmínkách a příčinách spáchání zločinu apod.

Předmětem ohledání mohou být *fyzické osoby, věci, místa, stopy, i zvířata*. Kterýkoliv druh ohledání, má-li splnit svůj účel, musí respektovat určité zásady ověřené praxí. Jejich ignorování má těmto vředy za následek neobjektivnost, povrchnost a tedy i nepřikaznost výsledků ohledání. Za tyto zásady se považují řízení ohledání jediným vedoucím, neodkladnost ohledání, neopakovatelnost ohledání a nezastupitelnost ohledání.⁴⁸

Ohledání je oprávněn provést kterýkoli orgánem jiným v trestním řízení. V ustanovení § 113 odst. 1 TČ je uvedeno, že k ohledání se zpravidla přibírá znalec. Ve skutečnosti je však znalec přibírán jen k malé části prováděných ohledání, jelikož

⁴⁷ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TRÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 454.

⁴⁸ CHMELÍK, J. a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš, 2005, 27 s. ISBN 80-86898-42-3.

ve v t-ín p ípad nejsou p i ohledávání e-ény složitě odborné otázky a p izvání znalce by tedy nebylo na místě .

Ohledání bývá zpravidla prováděno již v p ípravném řízení. Je nutné, aby bylo provedeno co nejp esněji, nebo ěasto již nelze ohledání opakovat nebo ohledání lze opakovat, ale za podstatn ě zhor-ěných podmínek, kdy do-lo k poru-ění i zm n ohledávaného p edm tu. Z tohoto d vodu má velký význam správná protokolace, kdy protokol o ohledání musí poskytovat zcela úplný a v rný obraz p edm tu ohledání. K protokolu o ohledání se p íkládá p íslu-ná dokumentace, tj. fotografie, videozáznam, plánky a ná rty atd. V hlavním lí ení se d kaz provádí zpravidla p e tením protokolu o ohledání.⁴⁹

8.5.1. Ohledání osoby

Trestní řád vyjmenovává t i druhy ohledání, které zasahují do osobní svobody jednotlivce, jde o prohlídku t la a jiné podobné úkony, prohlídku a pitvu mrtvoly a její exhumace a vy-et ení du-evního stavu.

Prohlídce t la je povinen se podrobit kařdý, pokud je nezbytn ě nutné zjistit, zda jsou na jeho t le stopy nebo následky trestného řinu (tímto se rozumí p edev-ím hematomy, od eniny, trřlné rány, bodné, se ně i ezné rány, stopy popálení atp.). Prohlídku t la a jiné podobné úkony upravuje trestní řád v § 114.

Osoba je povinna strp t odebrání krve léka em nebo zdravotnických pracovníkem je-li k d kazu t eba provést zkou-ku krve nebo u ní provedl jiný pot ebný úkon, není-li spojen s nebezpe ěm pro její zdraví. Není-li prohlídka t la provád ěna lékařem, m ěle ji provést pouze osoba stejného pohlaví. Výsledky prohlídky t la, které lze ve vhodných p ípadech zadokumentovat také fotograficky, videozáznamem apod., mohou sloužit jako podklad ke znaleckému posudku z oboru zdravotnictví.

Pokud je podez ení, ře smrt lov ka byla zp sobena trestným řinem, musí být *mrtvola prohlédnuta a pitvána*. V takových p ípadech lze poh bít mrtvolu pouze se souhlasem státního zástupce o emř rozhodne státní zástupce s nejv t-ím urychlením.

⁴⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání*. Praha : Linde, 2007, 389 s. . ISBN 80-7201-641-5.

Exhumacií mrtvoly může také nařídí p edsedá senátu a b hem p ípravného ízení státní zástupce, což je zakotveno v § 115 T .

Trestní řád rozlišuje vy-et ení du-evního stavu obvin něho (upraveno v § 116 a § 117) a vy-et ení du-evního stavu sv dka (upraveno v § 118). Vy-et ení du-evního stavu se provádí za ú elem zji-t ní, zda osoba byla v dob spáchání p edm tné události p í etná, resp. zda byla p í etná pln nebo byla její p í etnost snížena, za ú elem zji-t ní pohnutek pachatele a jeho možné nápravy.

Pokud jsou na základ výsledk dokazování pochybnosti o plné p í etnosti obvin něho, je pot eba vždy p íbrat jednoho znalce k vy-et ení du-evního stavu. Podle ustanovení § 116 odst. 2 T nelze-li obvin něho vy-et it jinak, může dojít k jeho pozorování ve zdravotnickém ústavu nebo ve zvlá-tním odd lení nápravného za ízení. Toto opat ení musíme v-ak považovat za výjime né, nebo jím dochází k omezení jednoho z nejvýznamn jích základních práv lov ka, kterým je osobní svoboda⁵⁰. K použití tohoto ustanovení lze p ístupovat pouze za p ísného dodržení v-ech jeho podmínek a ty vykládat restriktivn .⁵¹

Jestliže existují závažné pochybnosti o snížené schopnosti sv dka správn vnímat nebo vypovídat, je možno vy-et it znalecky jeho du-evní stav, ale na rozdíl od obvin něho není pozorování p ípustné podle § 116 odst. 2 T .

8.5.2. Ohledání v ci

Ohledání místa ínu je ve v t-in p ípad velmi významné pro odhalení trestného ínu a jeho pachatele. Jde o ohledání ur ité ohrani ené ásti prostoru (místnost, byt, silnice, parkovi-t atd.), kdy ohledání místa ínu v sob ásto zahrnuje i ohledání p edm t , stop a dokument , které se nacházejí na míst ínu. Souvislost místa (materiálního prost edí) s prov ovanou událostí (ínem) se projevuje zejména v tom, že na míst ínu se nacházejí p edm ty a nástroje, kterými byl ín spáchán, nacházejí se zde informace sv d ící o tom, že ín sm oval proti objektu i p edm tu,

⁵⁰ esko. l. 8 odst. 1 ústavního zákona . 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, ve zn ní pozd jích p edpis .

⁵¹ TÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentá . I. díl. 5. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2005, 937 s. ISBN 80-7179-405-8.

který je nebo byl na místě inu, na daném místě jsou stopy inu nebo přítomnosti osoby, nebo in byl proveden na daném místě.⁵²

Účelem ohledání místa inu je pomocí pozorování získat obraz o situaci a okolnostech, za kterých byl trestný in spáchán, určit si celkovou představu o místě inu, jeho charakteru, rozmístění předmětů, které mají vztah ke spáchanému trestnému inu. Z poznatků zjištěných na místě inu lze dovést k tomu přesně a jakým způsobem došlo na daném místě, kdo in spáchal, čím a z jakého důvodu.⁵³

O ohledání místa sepisuje orgán činný v trestním řízení protokol o ohledání místa inu.

⁵² CHMELÍK, J. a kol. *Místo inu a znalecké dokazování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Alenka, 2005, 34 s. ISBN 80-86898-42-3.

⁵³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, 317 s. ISBN 80-7179-878-9.

9. ZVLÁŠTNÍ ZP SOBY DOKAZOVÁNÍ

V trestním řádu nebyl upraven vyerpávajícím způsobem postup při provádění některých jinak poměrně často používaných úkonů (konfrontace, rekognice, vyšetovací pokus, rekonstrukce, prověrka na místě) až do 31. 12. 2001 a proto v zájmu právní jistoty byl novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002 výslovně stanoven postup při provádění těchto úkonů v § 104a až § 104e, a to v závislosti na poznátcích z kriminalistické praxe.

Zvláštními způsoby dokazování dle trestního řádu jsou:

- a) konfrontace
- b) rekognice
- c) vyšetovací pokus
- d) rekonstrukce
- e) prověrka na místě

9.1. Konfrontace

Ke konfrontaci (§ 104a trestního řádu) se přistoupí, pokud výpověď obviněného nebo svádka nesouhlasí v závažných okolnostech s výpovědí obviněného, spoluobviněného nebo svádka. V takovém případě mohou být jmenovaní postaveni tváří v tvář.

Konfrontaci lze provést teprve poté, co byly osoby, které mají být konfrontovány, předtím vyslechnuty a o jejich výpovědi byl sepsán protokol. Při konfrontaci se vyslýchaná osoba vyzve, aby druhé osobě vypověděla v přítomnosti své tvrzení o okolnostech, v nichž výpovědi konfrontovaných osob nesouhlasí, případně aby uvedla další okolnosti, které s jejím tvrzením souvisejí a o kterých dosud nevypovídala. Osoby postavené tváří v tvář si mohou klást vzájemně otázky jen se souhlasem vyslýchajícího.

Podstatou konfrontace je silné, bezprostřední psychologické působení na konfrontované osoby, které vzniká postavením osoby tváří v tvář v konfliktní situaci.⁵⁴

Nejen z iniciativy vyslychajícího orgánu v daném stádiu řízení může dojít k uskutečnění konfrontace, nýbrž i na návrh některé z osob, která má být konfrontována.⁵⁵ Konečné rozhodnutí však zůstává na vyslychajícím orgánu, který by měl dle kladně zvážit možnost negativních aspektů provedení konfrontace. Existuje totiž hrozba, že konfrontovaná osoba tváří v tvář pod vlivem přímého kontaktu s druhou osobou změní svou povodní pravdivou výpověď v důsledku strachu, nebo naopak nenávisti a snahy o pomstu, a není vyloučeno ani zkreslení výpovědi z důvodu lítosti.⁵⁶

Zmínovanou novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. bylo mimo jiné stanoveno v ustanovení § 104a odstavci 7, že konfrontace se provádí zásadně jen v řízení před soudem. Toto pravidlo je podpořeno neopakovatelností tohoto procesního úkonu.⁵⁷ Štíhlým je naplněna jedna z uvedených myšlenek novely o nezbytnosti provedení trestní dokazování z právního řízení před soudem, v tomto případě odvodněné ve stejném případě konfrontace.⁵⁸

Kriminalistika klade důraz na přípravu konfrontace jako složitého vyšetřovacího úkonu, který může skýtat i některá rizika. Provedení konfrontace by proto mělo být pečlivě připraveno nejen po stránce obsahové, ale i organizační. Příprava by měla zahrnovat určení cíle konfrontace, tj. co má být vyjasněno, stanovení otázek k vyjasnění rozporů v uvedených výpovědích konfrontovaných osob, výběr osoby, která bude vyzvána jako první k výpovědi, dále v případě konfrontace poškozeného s pachatelem připravit poškozeného na toto setkání, zajistit prostorové uspořádání a rozmístění tak, aby si konfrontované osoby mohly vidět přímo do očí,

⁵⁴ KONRÁD, Z., SUCHÁNEK J. *Kriminalistika*. Praha: C.H.Beck, 2001, 313 s. ISBN 80-7179-362-0.

⁵⁵ TRÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PÚRY, F. *Trestní řád. Komentář . I. díl. 4. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2002, 695 s. ISBN 80-7179-634-4.

⁵⁶ TRÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PÚRY, F. *Trestní řád. Komentář . I. díl. 4. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2002, 695 s. ISBN 80-7179-634-4.

⁵⁷ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní. 3. vydání*. Praha : EUROLEX BOHEMIA, 2003, 294 s.

⁵⁸ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní. 3. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Linde, 2004, 364 s.

p íprava by m la rovn fl obsahovat opat ení ádné protokolace, p ípadn jiné vhodné dokumentace pr b hu tohoto úkonu a s tím související personální zaji-t ní prost ednictvím zapisovatele nebo jiných pomocných osob.⁵⁹

9.2. Rekognice

Rekognice se adí taktéfl ke zvlá-tním zp sob m dokazování a je trestním ádem upravena v § 104b jako procesní úkon a samostatný d kazní prost edek. Toto ustanovení bylo do trestního ádu zavedeno novelou . 265/2001 Sb., protofle úprava v tomto kodexu byla p ed jejím p íjetím nedostate ná a rekognici zahrnovalo jen ustanovení § 93 odst. 2 jako zvlá-tní druh výslechu. Novelou tak byly p esn ji stanoveny pravidla pro provád ní rekognice, ímfl byla posílena právní jistota a kontrola zákonnosti p í jejím provád ní. Z ejm nedopat ením zákonodárce do-lo k ponechání d ív j-ího ustanovení § 93 odst. 2, které se rovn fl zabývá rekognicí, av-ak pouze obvin ného a s pouflitím § 103 trestního ádu i sv dka. Dochází tedy k tomu, fle je rekognice upravena v trestním ádu na dvou místech. P í e-ení otázky, které ustanovení má p ednost se m fle pouflit jedna ze základních zásad práva šlex posterior derogat legi prioriõ a z toho vyplývá, fle bude pouflito ustanovení § 104b trestního ádu ú inné od 1. 1. 2002.

Rekognice (§ 104b trestního ádu) se koná, je-li po trestní ízení d leflité, aby podez elý, obvin ný nebo sv dek znovu poznal osobu nebo v c a ur il tím jejich totoflnost. K provád ní rekognice se v fldy p íbere alespo jedna osoba, která není na v ci zú astn na.

Podez elý, obvin ný nebo sv dek, kte í mají poznat osobu nebo v c, se p ed rekognicí vyslechnou o okolnostech, za nichfl osobu nebo v c vnímali, a o znacích nebo zvlá-tnostech, podle nichfl by bylo mofno osobu nebo v c poznat. Osoba nebo v c, která má být poznána, jim nesmí být p ed rekognicí ukázána.

Má-li být poznána osoba, ukáfle se podez elému, obvin nému nebo sv dkovi mezi nejmén t emi osobami, které se výrazn neodli-ují. Osoba, která má být

⁵⁹ PORADA, V. a kolektiv. *Kriminalistika*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2001. 358 ó 359 s. ISBN 80-7204-194-0.

poznána, se vyzve, aby se zaadila na libovolné místo mezi ukazované osoby. Jestliže osoba má být poznána nikoliv podle svého vzezření, ale podle hlasu, umovní se jí, aby hovořila v libovolném pořadí mezi dalšími osobami s podobnými hlasovými vlastnostmi.

Není-li možno ukázat osobu, která má být poznána, rekognice se provede podle fotografie, která se předloží podezřelému, obviněnému nebo svdkovi s obdobnými fotografiemi nejméně tří dalších osob. Tento postup nesmí bezprostředně předcházet rekognici ukázáním osoby.

Důležitou poznámkou je, že za rekognici nelze považovat tzv. tipování pachatele, nebo pro úkon rekognice je potřeba mít konkrétní osobu, která má být ztotožněna a je takto i označena v protokolu.⁶⁰

9.3. Vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus (§ 104c trestního řádu) se koná, mají-li být pozorováním v uměle vytvořených nebo obmýšlených podmínkách prokázány nebo upřesněny skutečnosti zjištěné v trestním řízení nebo zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.

Skutečnostmi prověřovanými nebo upřesňovanými experimentem mohou být různé situace, události či jevy a cílem je zjištění, zda mohly a za jakých okolností či podmínek nastat nebo zda mohly být pozorovány či jinak vnímány nějakou konkrétní osobou. Jak je výše řečeno, tak tímto úkonem se nejen prověří nebo upřesní již existující důkazy, ale případně jim mohou být získány i důkazy nové. Obmýšlenosti se nikterak nevyhnují, a proto může být dosaženo prokázání nebo upřesnění stávajících důkazů a získání nových důkazů souasně.⁶¹

K vyšetřovacímu pokusu, který je prováděn v přípravném řízení, musí být vybrána alespoň jedna osoba, která není na věci zájmová, ledaže by nemožnost zajistit její přítomnost při vyšetřovacím pokusu zmařila jeho provedení. Je-li to

⁶⁰ PROTIVINSKÝ, M. *Rekognice po velké novele trestního řádu. Kriminálnístika*, 2005, . 2, 121 s.

⁶¹ TRÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PÚRY, F. *Trestní řád. Komentář . I. díl. 4. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2002. 712 s. ISBN 80-7179-634-4.

potébné vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení byly neobjevy, přibere se k vyšetřovacímu pokusu znalec, popřípadě podezřelý, obviněný a svědek. Jejich účast při vyšetřovacím pokusu se řídí stejnými pravidly jako při výslechu.

Výsledek vyšetřovacího pokusu se protokuluje a dokumentuje fotograficky i videozáznamem.

9.4. Rekonstrukce

Rekonstrukce (§ 104d trestního řádu) se koná, má-li být obnovením situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačí k objasnění věci.

Smyslem rekonstrukce je především ověřit si skutečnosti, které se vztahují k trestnému činu, zejména pak způsobu spáchání trestného činu. K tomuto ověření dochází obnovením situace a okolností, které jsou nějakým způsobem relevantní pro zjištění objektivní pravdy, která svědčí o spáchání trestného činu a jeho okolnostech. Šjde o obnovení povodních podmínek urité předchozí události, o obnovení celkové nebo dílčí situace a skutkových okolností případu především přímo na místě činu, kde k němu v minulosti došlo.⁶² ŠPříkladem je například situování předem t do pozice, ve které se nacházely v době činu, opakování mechanismu jednání obviněného nebo poškozeného nebo vytvoření týchfifasových, povtrnostních, vizuálních, auditivních a jiných podmínek⁶³

Rekonstrukce trestného činu je tedy založena na tom, že pachatel nebo jiná osoba, která byla dříve z nějakého důvodu přítomna vyšetřované události a jífipředtím učinila výpověď o jejích okolnostech, líčí a ukazuje na místě činu (nebo na jiném zvoleném místě, jestliže místo činu přestalo existovat, in se udál v zahraničí apod.) co, kde a

⁶² citace Trmal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F. *Trestní řád. Komentář. I. díl. 4. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2002, 718 s. ISBN 80-7179-634-4.

⁶³ citace JELÍNEK, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní. 3. vydání*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 298

jak se odehrálo. V průběhu tohoto úkonu osoby demonstrují n které podstatné části nebo celý děj, jež se účastnili jako pachatelé, svědci nebo poškození. Tímto úkonem se obnovují a prověřují určitá fakta, která mohou být známa jen osobám, která se nacházela na místě činu.⁶⁴

Při rekonstrukci se postupuje obdobně jako v případě provedení vyšetřovacího pokusu.

9.5. Prověrka na místě

Prověrka na místě (§ 104e trestního řádu) se uskuteční, je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka doplnit nebo upravit údaje dleřité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu.

Nejprve jí bude prověřkou na místě přezkoumáván obsah výpovědí n které z osob. Snahou je nejen odstranit rozpory, nejasnosti i neúplnosti, ale prověrka může být prostředkem ověření spolehlivosti dané výpovědi, zda vešchny okolnosti související s konkrétním místem odpovídají tomu, jak o tom předtím dotyčný vypověděl.⁶⁵

Na postup při prověrce na místě se přísluší ustanovení o vyšetřovacím pokusu.

Prověrka na místě je opatřována a dokumentována fotograficky i videozáznamem.

⁶⁴ VYCHODIL, M. *Rekonstrukce trestného činu. I. část*. Bulletin advokacie, 1997, č. 8, 37-43 s.

⁶⁵ TRÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PÚRY, F. *Trestní řád. Komentář . I. díl. 4. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2002, 722 s. ISBN 80-7179-634-4.

ZÁVĚR

Dokazování v trestním řízení hraje hlavní roli v procesu vyšetřování a trestání trestným činem. Kvalita důkazů poskytnutých soudu v rámci trestního řízení ovlivňuje konečný rozsudek ve věci. Pokud není obžalovanému dostatečnými a jasnými důkazy prokázána úplná a bezdůvodných pochybností vina, je třeba ho osvobodit.

Oblast dokazování v trestním řízení je velmi široká. Proto jsem se ve své bakalářské práci nesnažila obsáhnout celé téma do hloubky, ale mým cílem, jak jsem uvedla v úvodu, bylo spíše popsat a vystihnout základní a nejvýznamnější aspekty tohoto tématu.

Problém současných právních úprav spatřuji v nejednoznačnosti a nedostatečnosti vyřešené otázky přípustnosti důkazů, kdy je třeba vředy dobře zvážit, do jaké míry má mít případná vada důkazu vliv na jeho použitelnost v trestním řízení.

Za problém spíše v praxi nejlépe v právní úpravě považuji celkovou pasivitu stran oběhem hlavního líčení za situace, kdy provádění důkazů nechávají v zásadě na soudu, i když samy mají možnost navržené důkazy provést. Dále jsem přesvědčena, že by v rámci dokazování bylo vhodné, kdyby některé kriminalistické metody, jako je například výslech na detektoru lži, pachové stopy atd. byly uvedeny v budoucnu v trestním řádu jako důkazní prostředky. To znamená, pokud by se je podařilo natolik propracovat a prokázat jejich věrohodnost, že by je odborná veřejnost přijala a byly by včleněny do TŘ jako se to stalo u rekognice, konfrontace, vyšetřovacího pokusu atd. (z. 265/2001 Sb.).

Uvědomuji si, že je tato bakalářská práce spíše popisná, než aby v ní byly řešeny některé praktické problémy, se kterými nemám jako studentka velké zkušenosti. Nechtěla jsem však zabíhat do příliš velkých podrobností, v kterých výslovně specifických věcí, protože bych se tím vzdálila od celkového obecného pohledu na danou problematiku, který vyžaduje rozsah bakalářské práce. Práci jsem pokoušela zpracovat kritickým rozбором jednotlivých materiálů, literatury, soudních rozhodnutí, odborných článků a jiných zdrojů. Doufám, že má diplomová práce bude alespoň v nějakém aspektu přínosná, což by bylo nejlepším oceněním mé snahy, kterou jsem jejímu zpracování věnovala.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

- 1) ALEXANDR NETT a kol., *Trestní právo procesní*, Masarykova univerzita Brno 1994, 253 s. ISBN 80-210-1016-9.
- 2) ANTONÍN RŮŽEK a kol., *Trestní právo procesní*, Karolinum Praha 1996, 141 s. ISBN-80-7184-207-9.
- 3) CÍSAŘOVÁ, D., a kol., *Trestní právo procesní 1. doplněný dotisk*. Linde Praha a.s. 2001. 494 s. ISBN: 80-7201-268-1.
- 4) CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní. 3. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha : Linde, 2004.
- 5) CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 4. vydání*. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 872 s. ISBN 80-7201-594-X.
- 6) CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., a kol. *Trestní právo procesní. 5. vydání*. Praha ASPI 2008, 824 s. ISBN 978-80-7357-348-5.
- 7) CÍSAŘOVÁ, D. *Novelizace a rekodifikace trestního řádu ČR a aktuální problémy teorie dokazování v trestním řízení*. Trestní právo, 2001.
- 8) FRYŠTÁK, M., PROUZA, D., VANĚK, P., ZAJÍČKOVÁ, E., *Trestní právo hmotné a procesní. 1. vydání*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86708-51-5.
- 9) CHMELÍK, J. a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš, 2005. 304 s. ISBN 80-86898-42-3.
- 10) JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní. 5. vydání*. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. 752 s. ISBN 80-7201-641-5.
- 11) JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní. 3. vydání*. Praha : Eurolex Bohemia, 2003.
- 12) KONRÁD, Z., SUCHÁNEK J. *Kriminalistika*. Praha: C.H.Beck, 2001. 512 s. ISBN 80-7179-362-0.
- 13) MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha : Linde a.s., 2003. 572 s. ISBN 80-7201-433-1.
- 14) MALÝ, K., *České právo v minulosti*. Praha : Orac, s.r.o., 1995. ISBN 80-85903-01-6.

- 15) MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., TĀMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. p epracované a dopln né vydání.* Praha : C. H. Beck, 2007.1216 s.
- 16) MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. 2. p epracované a dopln né vydání.* Praha : C. H. Beck, 2004. 582 s. ISBN 80-7179-878-9.
- 17) PORADA, V. a kolektiv. *Kriminalistika.* Brno : Akademické nakladatelství CERM, 2001 746 s. ISBN 80-7204-194-0.
- 18) PROTIVINSKÝ, M. *Rekognice po velké novele trestního ádu. Kriminalistika,* 2005.
- 19) TĀMAL, P. a kol. *Trestní ád. Komentá . I. díl. 5. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2005, 1432 s. ISBN 80-7179-405-8.
- 20) TĀMAL, P. a kol. *Trestní ád. Komentá . II. díl. 5. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2005, 1432 s. ISBN 80-7179-405-8.
- 21) TĀMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PŪRY, F., *Trestní ád Komentá I. díl. 4 vydání.* Praha : C.H.Beck 2002. 1224 s. ISBN 80-7179-634-4.
- 22) TĀMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PŪRY, F., *Trestní ád Komentá , 2 vydání,* C.H.Beck.1997, ISBN 80-7179-161-X.
- 23) VALETKA, J. *Problematika kategorických a pravd podobnostních záv r znaleckých posudk .* Bulletin advokacie, 1995.
- 24) VAN ĚK, V., *D jiny státu a práva v eskoslovensku do roku 1945.* Praha : Orbis 1970. 534 s.
- 25) VAN ĚK, P. *K provád ní d kaz v hlavním lí ení.* Trestní právo, 2004.
- 26) VYCHODIL, M. *Rekonstrukce trestného inu. I. ást.* Bulletin advokacie, 1997.37-43 s.

Legislativní dokumenty

- 1) Česko. Zákon č. 137/2001 Sb. ze dne 29. března 2001 o zvláštní ochraně svobody a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In Sběrka zákonů České republiky. 2001, částka 56.
- 2) Česko. Zákon č. 265/2001 Sb. ze dne 29. června 2001, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a na které další zákony. In Sběrka zákonů České republiky. 2001, částka 102.
- 3) Česko. 1.8 odst. 1 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM ZKRATEK

1,TZ - Trestní zákoník

2,T - Trestní ád